

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

SZAKDOLGOZAT

Filetóth Fanni Flóra
Nappali tagozat
Pénzügy és számvitel szak
Számvitel specializáció

2023

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

**Az OTP Bank Nyrt. jövedelmezőségi,
finanszírozási és tőkemegfelelési helyzete
több év beszámolója alapján**

Belső konzulens: Dr. Zatykó Zsuzsanna

Külső konzulens: Zanócz Anett

Filetóth Fanni Flóra

Nappali tagozat

Pénzügy és számvitel

Számvitel specializáció

NYILATKOZAT

Alulírott Fekete Gábor büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerzés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2023. év május hónap 7 nap

hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	5
1.1. TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA.....	5
1.2. A KUTATÁS CÉLJA	6
1.3. A SZAKDOLGOZAT MÓDSZERTANA	7
1.3.1. <i>A vizsgálat menetének áttekintése</i>	<i>7</i>
1.3.2. <i>A gazdasági elemzés.....</i>	<i>8</i>
1.3.3. <i>Kutatáshoz használt módszerek.....</i>	<i>8</i>
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	9
2.1. HITELINTÉZET.....	9
2.2. IFRS BEMUTATÁSA	10
2.3. MAGYARORSZÁGI VONATKOZÁS.....	11
2.4. ELEMZÉSI MÓDSZEREK KIFEJTÉSE	13
2.4.1. <i>Tőke megfelelési mutató.....</i>	<i>13</i>
2.4.2. <i>Fedezettségi mutató – Hitel/betét arány.....</i>	<i>17</i>
2.4.3. <i>Jövedelmezőség értékelése – Saját-tőke arányos megtérülés</i>	<i>20</i>
3. AZ OTP BANK NYRT. BEMUTATÁSA.....	23
3.1. MEGALAKULÁSA ÉS TÖRTÉNETE	23
3.2. A JELENLEGI ÁLLAPOTA.....	24
3.3. ÜGYFELEINEK NYÚJTOTT SZOLGÁLTATÁSAI.....	25
3.4. SZÁMVITELI POLITIKA	26
4. AZ ELEMZÉST BEFOLYÁSOLÓ KÜLSŐ GAZDASÁGI TÉNYEZŐK.....	28
4.1. COVID-19	28
4.2. OROSZ-UKRÁN HÁBORÚ	28
5. AZ OTP BANK NYRT. BESZÁMOLÓINAK ELEMZÉSE	30
5.1. TŐKEMEGFELELÉSI MUTATÓK ÉRTÉKELÉSE	30
5.1.1. <i>Tőke megfelelési mutatók vizsgálata.....</i>	<i>30</i>
5.1.2. <i>Kapcsolódó kutatási kérdés</i>	<i>34</i>
5.2. FEDEZETTSÉGI MUTATÓ ÉRTÉKELÉSE	34
5.2.1. <i>Hitel/betét arány vizsgálata</i>	<i>34</i>
5.2.2. <i>Kapcsolódó kutatási kérdések.....</i>	<i>38</i>
5.3. JÖVEDELMEZŐSÉG ÉRTÉKELÉSE	39
5.3.1. <i>Saját-tőke-arányos eredmény vizsgálata.....</i>	<i>39</i>
5.3.2. <i>Kapcsolódó kutatási kérdés</i>	<i>43</i>
6. ÖSSZEGRZÉS.....	44
7. MELLÉKLETEK.....	48
8. IRODALOMJEGYZÉK	49
9. ÁBRAJEGYZÉK	53

1. BEVEZETÉS

1.1. Témaválasztás indoklása

A bankok már fiatalok és a legidősebb generációk életében is fontos szerepet játszanak. Az okostelefonok elterjedésével már a kezünkben tarthatjuk pénzügyeinket, ezzel megkönnyítve a széleskörű használatot. Ezek fontos szerepet játszanak a mindennapi életben, mivel a tudatos pénzügyi tervezés elengedhetetlen eleme lett a bankok által nyújtott szolgáltatások ismerete. Azért erre a témára esett a választásom, mert mindig is érdekelt a hitelintézetek működése, ezen belül főként a bankoké, mivel én is nap mint nap használom különböző szolgáltatásaikat.

A választott időszak érdekessége, hogy egy nyugalmi állapotból induló, a világjárványon keresztül vezető és az orosz-ukrán háborúval záródó időszakot elemezek, amelyek hatásait mind rövid, mind középtávon figyelhetjük meg az elemzésem során. Kevés szakirodalom létezik, amely ezen időszakokkal foglalkozik jelenleg, talán aktualitása miatt, de ez a motivációmot segítette. A legfőbb motivációmot viszont az jelentette, hogy egy olyan ismeretre tehetek szert, amely az egyetemi tanulmányaim során hiányoltam, így ennek kiegészítéseképpen végeztem a kutatást.

Az egyik legnagyobb és talán legismertebb bankra, az OTP Bankra esett a választásom, mivel Magyarország legtöbb ügyféllel rendelkező bankja, valamint dinamikus fejlődésének köszönhetően a környező országokban is folytat üzleti tevékenységet. Az egyik legnagyobb múltú, emellett makrogazdasági szinten is meghatározó szerepet játszó bankot találtam a legalkalmasabbnak ezen kutatás fókuszául.

Tanulmányaim során kevésbé tudtam beleásni magam a bankok működési vagy elemzési sajátosságaiba, mivel inkább az „általános” termelő, szolgáltató tevékenységet végző vállalatokkal ismerkedünk, kifejezetten hitelintézetekkel és bankokkal csak említés szinten. Érdekesnek tartom és szeretném jobban megismerni és elmélyíteni a tudásom a bankokkal kapcsolatos szabályozásokban, és az általuk nyújtott szolgáltatások pénzügyi vonatkozásaiban. További motivációt jelentett az IFRS értékelési és beszámolási keretrendszerrel kapcsolatos tudásom bővítése, mivel ez is kötelező érvényű lesz egyre szélesebb körben. Az IFRS alkalmazók köre folyamatosan bővül, amely a szabályozási környezet folyamatos változásából adódik. Várhatóan a jövőben még több vállalatra fogják kiterjeszteni az hatókörét.

1.2. A kutatás célja

Kutatásom célja, hogy Magyarország egyik legnagyobb vállalatának, az OTP Bank Nyrt.-nek bemutassam milyen jövedelmezőségi, vagyoni és pénzügyi kvalitásai vannak a 2018. évtől a 2022. évig tartó időszak alatt és ezekre milyen hatást gyakorolt COVID-19 járvány vagy az orosz-ukrán háború. Ezzel kapcsolatosan fogalmaztam meg kutatási kérdéseimet is.

A kérdéseimhez egy-egy kapcsolódó mutatót és annak szabályozó környezetét is célozva bemutatni, hogy én magam is megismerjem azt, valamint az elemzés értelmezését is megkönnyíti, ha tisztában vagyunk a viszonyszámok alakulásának történelmével.

A mai gyorsan változó világban célozom helyzetjelentés jellegűen bemutatni a mutatók aktuális vonatkozó szabályozásait és ehhez mérten a Magyarországon hatályos, ezekhez kapcsolódó szabályokat.

Célozom, hogy megismertessem a Covid-19 és az orosz-ukrán háború OTP Bank Nyrt-re gyakorolt hatásainak egy részét és ezzel jobban belelássak az érintett bank ebből kifolyóan keletkezett ráfordításaiba és veszteségeibe.

További céljaim közé tartozik, hogy szakirodalmat teremtsék a témában, amelynek segítségével közvetlen környezetemben és ismeretségi körömben is felkeltsem az érdeklődést. Emellett a szakirodalom teremtésnek a későbbiekben is van hasznossága, ugyanis a téma frissessége és aktualitása miatt az időszakot hasonló szempontból kutatóknak segítség lehet egy ilyen típusú kutatás eredménye.

Kutatási kérdéseim:

- Veszélyeztette a Covid-19 világjárvány vagy az orosz-ukrán háború kirobbanása az OTP Bank Nyrt. minimum tőkekövetelménynek való megfelelését?
- Csökkent-e az ügyfélbetétek értéke a Covid-19 világjárvány vagy az orosz-ukrán háború miatt?
- Csökkent-e a hitelfelvételi hajlandóság a Covid-19 világjárvány vagy az orosz-ukrán háború miatt?
- Csökkent-e a saját-tőke megtérülés, és ehhez kapcsolódóan negatív hatással volt-e az adózott eredményre a Covid-19 világjárvány vagy az orosz-ukrán háború?

1.3. A szakdolgozat módszertana

1.3.1. A vizsgálat menetének áttekintése

Szakdolgozatom témájának az OTP Bank Nyrt. több évi beszámolójának elemzését választottam főbb mutatószámokon keresztül. A dolgozat egy elméleti bevezetéssel kezdődik, amelyben kifejtem az gazdasági elemzés fogalmát, a kutatáshoz használt módszereket. Ezután áttekintem a hitelintézet fogalmát, valamint megismerkedem az IFRS rendszerrel és Magyarországi vonatkozásaival. A továbbiakban a 3 választott mutatószámcsoport történelmével, elméleti háttérének bemutatásával, a vonatkozó szabályozások és a jelenlegi, az értékeléshez használt formáját ismertetem. Ezután a vizsgált bank bemutatása, ügyfeleinek nyújtott szolgáltatásai és számviteli politikája következik. A szakaszt az elemzést befolyásoló külső tényezők, a Covid-19 és az orosz-ukrán háború kirobbanásának következményivel zárom.

A második részben, az érintett időszak, 2018-2022. év, kiválasztott mutatószámainak elemzésével foglalkozom. Az elemzéshez használt források tömegét, a bank beszámolóit, eredménykimutatásait, kiegészítő mellékleteit és üzleti jelentéseit adják. Itt részletesen kifejtem a tőke megfelelési mutatóval, a hitel/betét aránnyal és a saját-tőke-arányos jövedelmezőségi mutatóval kapcsolatosan milyen tendenciák figyelhetők meg, milyen tényezőket tudunk kapcsolni a különböző változásokhoz. A vizsgálat során a kiegészítő mellékletekre támaszkodva kísérletet teszek megfejtetni az időszaki változások mértékét vagy egyes mérlegtételek, eredménykimutatás sorok mögöttes tartalmát. Az ezekből levont következtetések segítségével, a kutatási kérdésekre minden értékelési szekció végén az arra vonatkozó kérdésre, esetleg kérdésekre választ adok.

1.3.2. A gazdasági elemzés

A gazdasági elemzés, azon tevékenységek összessége, amelyeket egy vállalkozás tevékenységének értékteremtő folyamatainak feltárására irányulnak, társadalmi és gazdasági szempontok alapján.

Célja számszerűsítve feltárni és értékelni azokat a körülményeket, amely befolyásolják a vállalkozás gazdálkodását, a vezetői döntéshozatalt, az eredmények növekedését, a korábban megtett intézkedések megvalósítását és fejlesztési folyamatokra tett javaslatok hasznosságát.

A gazdasági elemzés szükségessége nem megkérdőjelezhető, mivel a külső érdekeltek, a vezetés, valamint menedzsment számára is releváns információkat szolgáltat a vállalkozás eredményessége szempontjából. (Baranyai, Fenyves, Pupos, Takács, & Tarnóczy, 2013)

Ebből adódóan az elemzés feladataként a következőket nevezhetjük meg:

- A döntéshozatal megalapozottságának biztosítása;
- a kitűzött célok és meghatározott feladatok teljesítményének mérése, valamint a cél és elért eredmény közötti eltérés okának feltárása;
- a vállalkozási tevékenység átfogó értékelése;
- a hatékonyabb és eredményesebb gazdálkodási tevékenység elősegítése.

Az elemzés tárgya egy vállalkozás piaci, beszerzési, fejlesztési, termelési tevékenysége, valamint a tevékenység komplex értékelése.

A gazdasági elemzés részeként használt kutatási módszereket szeretném röviden áttekinteni

1.3.3. Kutatáshoz használt módszerek

A dolgozatomban terjedelem szerint részletes elemzéseket fogok végezni, amelyek a felhasznált adatok mélységét tekintve a külső mérlegelemzés módszereit alkalmazzák. Időbeli megközelítés szerint keveredni fog a statikus és dinamikus elemzés.

Az egy időszakban lezajlott folyamatok és az időpontok közötti változások eredménye lesz túlsúlyban a vizsgálataim során, ezeket összetételváltozások, értékváltozások és növekedési ütemváltozások vizsgálatával fogom végrehajtani. Az elemzés során az induktív módszert fogom alkalmazni, az egyes részelemek összegzésével fogok eljutni a vizsgált eredmények befolyásoló tényezőinek feltárásához.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. Hitelintézet

Hitelintézetnek nevezünk minden olyan pénzügyi intézményt, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény alapján (továbbiakban: Hitelintézeti törvény) 3. §-ban meghatározott tevékenységek közül legalább betétet gyűjt, valamint hitelt és pénzügyi kölcsönt nyújt ügyfelei számára. Kizárólag hitelintézet jogosult betét gyűjtésére és pénzváltási tevékenység végzésére. Magyarországon jelenleg hitelintézet banki, szakosított hitelintézeti és szövetkezeti hitelintézeti formákban jelenhet meg. Szövetkezeti hitelintézet lehet takaré- vagy hitelszövetkezet.

Ezek közül a bank a Hitelintézeti Törvény 3. §-ban meghatározott bizonyos tevékenységeket üzletszerűen, az 3. § (1) bekezdésben foglalt tevékenységeket pedig teljeskörűen végezheti. A szakosított hitelintézetek már kevesebb, a Hitelintézeti törvény 3.§ (1) bekezdésben megfogalmazott tevékenységek nem mindegyikének, a rájuk külön törvényi szabályozásban előírt feladatokat végezhetik. Ezentúl a szövetkezeti hitelintézetek még korlátozottabb tevékenységi körrel bírnak és mint hitelszövetkezet, csak saját tagjaik körében van lehetőségük működni.

Korábban gyűjtőfogalomként pénzügyintézeteknek hívtuk ezeket, azonban ezt a fogalmat kivezette a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény és mint meghatározást ezt megszüntette a szaknyelvben, azonban még a köznyelvben a mai napig találkozhatunk vele.

Magyarországon 1947 és 1987 között egyszintű bankrendszer működött, ezt felváltotta 1987-ban a kétszintű bankrendszer, ekkortól számolhatunk a kereskedelmi bankok jelenlétével. Az első törvényi szabályozás azonban csak 1991-ben történt meg, ekkor kerültek elválasztásra és egyértelműsítésre a hitelintézetek és a Magyar Nemzeti Bank jogkörei. Az 1991. évi LXIX. törvény a hitelintézetekre vonatkozóan fektette le a jogi és működési kereteket, valamint távolilag szabályozta az állami tulajdonlás mértékét, míg az 1991.évi LX. törvény pedig a jegybank működését, az állami rendszerben való elhelyezkedését és önállóságát.

Hitelintézetet alapítani a Magyar Nemzeti Bank engedélyéhez kötött, szigorú feltétel rendszer teljesítésével lehetséges. Bank és szakosított hitelintézet részvénytársaságként, szövetkezeti hitelintézet szövetkezetként alapítható, melyek alapítási igényét előre jelenteni kell a jegybank felé. Az induló tőke minimális összegének – Bank esetén 4 milliárd forint, szövetkezeti hitelintézet esetén 300 millió forint – legalább 50 százalékát rendelkezésre kell bocsátani pénzbeli hozzájárulás formájában. Ezt olyan hitelintézet számlájára kell teljesíteni és

a működés megkezdéséig ott tartani, amely nem vesz részt az alapításban és nincsen korábbi tulajdonjogi kapcsolódásuk az alapítók tekintetében.

A hitelintézetek beszámolási kötelezettségeivel kapcsolatosan is szigorú követelményrendszernek kell megfelelni minden évben. A hitelintézetek számára 2017. évtől választható és 2018. évről kötelező az IFRS szerinti beszámoló készítése és közzététele.

2.2. IFRS bemutatása

Az IFRS (International Financial Reporting Standards – Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok) olyan keretelveket, értelmezéseket, szemléleteket összefoglaló rendszer, amelynek célja, hogy a pénzügyi-kimutatásokat és az azokban használt elveket, eljárásokat, értékeléseket egységesítse, valamint a kapcsolódó fogalmak egyértelműsítése az országok között. (Madarasiné Szirmai & Szöllősiné Szép, 2018)

A Nemzetközi Számviteli Standard Bizottság (IASB) 1973-ban alakult, melynek feladata a Nemzetközi Számviteli Standardok (IAS – International Accounting Standards) kidolgozása volt. Korábban voltak törekvések az Európai Unión belül egységes számviteli standardok megalkotására, azonban az IASB megjelenésével, egy mindenki által elfogadott, érhető, jól használható standardsorozatot alkottak. Az első standardok 1975-ben jelentek meg. 2001-től az IASB-t átnevezték IASB-re és ezen néven folytatta munkáját. Ezzel egyidőben a korábban alkotott IAS (International Accounting Standards) publikálását felváltotta az IFRS rendszer közzététele. Ennek ellenére nagyrészt használatban maradtak az IAS-ok, és ezek aktualizálásán folyamatos munka folyik.

Ahhoz, hogy segítséget nyújtsanak a standardok használata tekintetében, úgy nevezett IFRIC (International Financial Reports Interpretations Committee) korábban SIC, az értelmezést segítő magyarázatokat is jóváhagy a Testület. Az IFRS rendszere folyamatosan bővül és átalakul, tanulva az esetleges hibákból és következtetéseket levonva a gazdasági válságok eredményeiből. Emellett a fenntarthatóság is kiemelt szerepet kapott, így külön bizottság támogatja az esetlegesen fel nem fedett vagy nem kimutatható, fenntarthatósági szempontból hozzáadott értéket.

Gyakran nemzetközi számvitelnek is nevezik és hasonlítják US GAAP-hez. (forrás) E két nemzetközi beszámolási keretelvrendszernek a különbségei számottevőek, azonban egymásba átalakíthatóságuk lehetséges.

Jelenleg 41 IAS, 17 IFRS és 23 IFRIC és további néhány kiegészítő dokumentum létezik, amelyek ma a világ 167 joghatóság tekintetében követendők. Ezek közé tartozik Európai Unió és országai, de kilépve is számos említésre méltó országot találhatunk. Az amerikai

kontinens tekintetében az Egyesült Államok, Kanada, Mexikó, Brazília, Ázsiában Japán, Hong Kong, Szingapúr, Afrikában pedig a Dél-Afrikai Köztársaság, akiket kiemelnék, mint a rendszer alkalmazói. Minden ország más és más mértékben engedi vagy teszi kötelezővé az IFRS használatát, azonban ez a fejlődésnek köszönhetően egyre átfogóbban van jelen a világban.

2.3. Magyarországi vonatkozás

Magyarországra a 2004-es EU csatlakozással együtt 2005-ben kezdte el bevezetni az IFRS-t. Ekkor ugyanis minden az EGT tőzsdén jegyzett hitelviszonyt vagy tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírt forgalmazó vállalatnak kötelező jelleggel át kellett térnie az IFRS szerinti értékelésre és beszámoló készítésre.

A 2010-es évek elején azonban felmerült, hogy szélesebb körben is kiterjessék ennek alkalmazását. A várható nehézségek, kockázatok és előnyök felmérésére felkérték a Magyarországon tevékenykedő, világszinten kiemelkedő számviteli szolgáltatásokat nyújtó, tanácsadó vállalatokat, a BIG4 tagjait. Ez a közösen készített kiadvány érinti az eddig IFRS-t befogadó országokban szerzett tapasztalatokat, a bevezetés sikertényezőit, valamint a GAAP és lokális adózással való kapcsolatát. Az IFRS bevezetésének előnyeként a versenyképesség javulását, az áttérés legnagyobb nehézségeként pedig az érintett szakmai szervezetek és ehhez kapcsolódó szakmai képzések hiányát nevezték meg.

2015-ben, több hónapos munka után, előterjesztették és el is fogadta a Kormány a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok egyedi beszámolási célokra történő hazai alkalmazásának bevezetéséhez kapcsolódó, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi CLXXVIII. törvényt, amely a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény módosítása. A törvény bevezeti és tisztázza az IFRS rendszert és a hatálya alá tartozó szervezeteket.

A 2016-os évtől kezdődően fokozatosan vonják be a különböző vállalatok a törvény hatálya alá. Először mint választható, majd kötelezően használandó a törvényi rendelkezés a jellemzett gazdálkodóegységek számára. (1. ábra) Ilyen példa a hitelintézetek bevonása: 2017-től választható, 2018-tól kötelező áttérni a törvényben meghatározott ütemezés szerint. (Madarasiné Szirmai & Szöllősiné Szép, 2018)

1. ábra
IFRS-ek első alkalmazása a Számviteli törvény szerint

	2015.01.01.	2016.01.01.	2017.01.01.	2018.01.01.
Vállalkozó, amely értékpapírját EGT-n belüli szabályozott piacon forgalmazzák				
EU IFRS-ek szerinti konszolidált éves beszámolót készítő közvetlen vagy közvetett anyavállalatok leányvállalatai				
Biztosítótársaságok, egyéb, MNB felügyelete alá tartozó intézmények				
Hitelintézetek és azokkal egyenértékű szabályozás alá eső pénzügyi vállalkozások				
Egyéb, könyvvizsgálati kötelezettség alá eső vállalkozások és a fióktelepek				
Összehasonlítható		Választható		Kötelező

forrás: saját szerkesztés a KPMG Insights alapján

Hazánkban az IFRS rendszer alkalmazásáért és a Számviteli törvényhez való illeszkedésért, a Pénzügyminisztérium a felelős szervezet. Ez kiegészítve a Magyar Könyvvizsgálói Kamara könyvvizsgálati ajánlásokat fogalmaz meg a standardok fordításában és naprakészen tartásában segítséget nyújt, de a törvénykezésbe nincs közvetlen beleszólása.

2.4. Elemzési módszerek kifejtése

2.4.1. Tőke megfelelési mutató

A tőke megfelelési mutató egy a nemzetközi hitelintézeteket felügyelő bizottság, a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság által meghatározott mutató. Első törekvés, a bankokat szabályozó keretrendszer megalkotására az 1988-ban kiadott Basel-I jogszabálycsomag volt. Ezen jogszabályok a bankok prudenciális szabályozását voltak hivatottak kialakítani. Ezek alapjaiban fektették le azokat az irányelveket és keretelveket a bankrendszer szereplőivel szemben, amelyeknek meg kellett felelni a biztonságos és megbízható működés érdekében. Maga a banki tevékenység számos olyan egyértelműen látható kockázatot tartalmaz, amely a mérlegen belüli és mérlegen kívüli eszközök kockázatának formájában jelenik meg. Ezt szabályozni és megmutatni hivatott egy olyan pénzügyileg mérhető értékelési rendszer, amely megpróbálja biztosítani a globális bankrendszer biztonságos működését.

Ezzel az intézkedéssel elősegítették és megkövetelték, hogy a különböző pénzügyi instrumentumok kockázata mérhető legyen és az eszerint rendszerezés is kötelező lett. Emellett befektetői és vásárlói szempontból pedig nyilvánvalóvá tette és ezáltal csökkentette a kockázatviselés nagyságát, tudatosította a vállalt kockázatot. Tulajdonképpen ez volt az első a befektetőket és a fogyasztókat védő intézkedés, amely elősegítette a banki szabályozások létrejöttét.

Ennek fő mutatójaként a minimum tőkekövetelményt határoztak meg. Ezen mutató lényege, hogy a szavatoló tőke és kockázatokkal súlyozott eszközérték hányadosának minimum a 8%-ot el kell érnie. Az eszközök súlyozáshoz használt értékeket 5 különböző kategóriára osztották, 0%, 10%, 20%, 50% és 100%-ot hozzárendelve az egyes eszközökhöz. Például a teljesség igénye nélkül, a készpénz és jegybank 0%-os, a jelzáloglevelek 50%-os és a magán szektornak nyújtott hitelek 100%-os súlykategóriába rendelhetőek.

Ezen szabályozással szemben megfogalmazott kritikák két oldalúak voltak: Egyrészt lekorlátozták az addig kötetlenül működő bank szabad, kölcsön adható tőkéjét, ami okozhatott némi visszaesést a gazdasági fejlődésben. Másrészt nem voltak elég mélyrehatóak, túl fókuszáltak ítélték meg, nem vettek figyelembe fontos kockázati faktorokat, mint a piaci vagy működési kockázat.

Ennek következtében a Basel-I kereteit használva, 2004-ben a korábbi szabályozásokat kiegészítve és új követelményeket megfogalmazva jelent meg a Basel-II törvénycsomag. Ez kibővítette az eddig ismert kötelező tőke minimum szabályt, emellett bevezetett 2 új megfelelési követelményt, így 3 pillérre fektette a szabályozási keretet.

A minimum tőkekövetelmény szabályban a szavatoló tőkét különböző részekre osztotta. Megjelent az első kategória, amely a bank törzstőkéjének és az ehhez közelálló tőkeértékeknek feleltethető meg. Ezen értéknek minimum 4%-ot el kellett érnie tőkemegfelelési mutatón belül. A második kategóriába a kiegészítő tőkeelemeket gyűjtötte, a harmadik kategóriába pedig a magasabb kockázatú ügyletekhez használt, sok típusú tőkét magába foglaló tőkeelemek kaptak helyet. Ezen kategóriákban elfoglalt hely a likviditást is meghatározta, mivel minél magasabb kategóriába tartozik az eszköz annál likvidebbnek tekintették. A súlyozott eszközérték számítása is újragondolásra került, megjelent a hitelkockázat, piaci kockázat és működési kockázat, mint számításba veendő kockázati típusok. (Balogh, 2006)

Ezek mellett két új megfelelési követelményt vezettek be: A felügyeleti ellenőrzést és a nyilvánosságra hozatalt, amelyek kötelezővé tétele tovább támogatta a külső érintettek (befektetők, hitelezők, ügyfelek) védelmét és még széleskörűbb információt szolgáltatott a hitelintézetekről. Felügyeleti ellenőrzés keretét ad és lehetővé teszi a helyi ellenőrző szervek cselekvőképességét és például a jogi kockázatok kezelését tekintve. Nyilvánosságra hozatal folyamatos átláthatóságot biztosít és egy szabályozóként is szolgál, a piac, mint fegyelmező megjelenik.

A Basel-II kiegészítés a 2007-2009. évig tartó másodlagos jelzálogpiaci majd gazdasági válság során nagy problémákba ütközött és a megelőzni kívánt kockázati kitettség csökkentését nem tudta teljesíteni. A Bizottság saját bevallása szerint a kockázatértékelések során meghatározott kockázatos eszközök értékelése nem volt elég megfontolt. Emiatt nagy mennyiségű túlárazott, magas kockázatú jelzáloglevél keringett a piacra, mely nem rendelkezett megfelelő mennyiségű fedezettel.

„...the banking sector entered the financial crisis with too much leverage and inadequate liquidity buffers. These weaknesses were accompanied by poor governance and risk management, as well as inappropriate incentive structures. The dangerous combination of these factors was demonstrated by the mispricing of credit and liquidity risks, and excess credit growth.”
(History of the Basel Committee, 2023)

Ezen bevallás után megkezdődött az érdemi munka a már válság utáni tapasztalatok gyakorlatba való átültetésével. Mivel a válság miatt nem várhattak sokáig így szigorításokat bevezetve frissítették a Basel-II-ben meghatározott keretrendszert.

Jelenleg hatályos a Basel-III, mely a 2009-ben került bemutatásra a bizottságba tartozó 28 ország együttes erőfeszítésekként keletkezett. Itt ismétlődő módon a Basel-I, és ez alapján

a Basel-II szabályozási rendszert hivatott újítani, javítani és válság utáni időszak tapasztalatait beépíteni. Ennek fő implementálási időszaka 2014 és 2019 között zajlott, de jelenleg is zajlik. Célja, hogy az eddig bevezetett pilléreket tovább erősítse és finomítsa:

A minimum tőke követelmény szavatoló tőkét a korábbi három helyett, két részre osztották fel: „Tier 1” (Pillér 1) – azaz alapvető tőke közé tartoznak az olyan tőkeelemek, amelyek közvetlenül és egészében a vállalathoz közelebbről, nincsenek benne idegen befolyás alatti elemek. Ide tartozik a jegyzett tőke, tartalékok (közülük: eredménytartalék, egyéb tartalékok, leányvállalatok saját-tőke változás, nettó eredmény, konszolidáció miatti változások), valós értéke korrekciók, egyéb tőkeelemek (közülük: átértékelési különbözet, részvény alapú kifizetés, cash-flow fedezeti ügyletek, nettó külföldi befektetések ügyletei), kisebbségi részesedések, visszavásárolt saját részvények, goodwill és egyéb immateriális javak, egyéb kiigazítások (közülük: prudenciális szűrők miatti kiigazítások, halasztott adókövetelések miatti kiigazítások, átmeneti rendelkezések miatti kiigazítások).

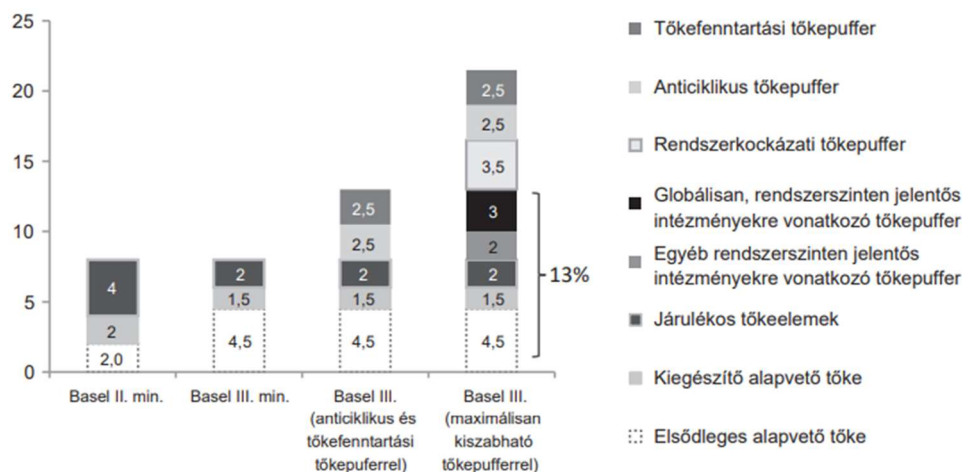
Ezen tőkeelemekre tud támaszkodni a bank egy esetleges gazdasági válság vagy nem várt likviditást befolyásoló csökkenés esetén. Ezek olyan alkotóelemek, amelyekre nem gyakorolható külső döntéshozatali kényszer, hanem önmaga dönthet a felhasználásuk, illetve rendezésük módjáról.

Ezzel szemben a „Tier 2” (Pillér 2) – vagyis járulékos tőke olyan elemeket tartalmaz, amivel kapcsolatban nem kizárólagosan hozhat döntést a vállalat, hanem másik fél is, a vállalat szempontjából külső befolyásnak tekinthető, döntési joggal rendelkezik a felhasználás szempontjából. A következő elemeket értjük ide: kölcsöntőke elemek (közülük: alárendelt kölcsöntőke, járulékos kölcsöntőke), egyéb kibocsátott tőkeelem, leányvállalatok által kibocsátott, ide sorolandó tőkeként megjelenített instrumentumok).

A felhasználás szempontjából ennek eredményeképpen az alapvető tőkét tekinthetjük a kettő közül egy megbízhatóbb és likvidebb tőkének. Ebből adódóan a Basel III az alapvető tőkével kapcsolatosan megfogalmazott elvárása korábban, a Basel II alatt, ennek követelményét 4 %-ban határozták meg, azonban most a Basel III ezt a minimumot felemelete 6%-ra. Ezzel az intézkedéssel nem változtatott a minimum tőkekövetelmény 8%-os határán, azonban a szavatoló tőke összetétel ajánlásán igen, amely így egy kevésbé kockázatos irányba fordult.

A változtatások mellett még további követelmény az áttételi ráta előírás (3% az alapvető tőkeelemekre), a tőkevisszatartási kötelezettség (minimum felett 2,5%), az anticiklus tőkepuffer (és két, a stressz és az egy éves időtávú likviditási mutató bevezetése. (2. ábra)

2. ábra
Basel-III tőkekövetelmények alakulása

forrás: (Füzesi 2020) Európai Tükör 2020/4
A tőkeminimum hatása a magyar hitelkamatokra

Tehát a jelenleg hatályos Basel-III rendelkezés alapján a tőkemegfelelési mutató a következőképpen épül fel:

Tehát a Basel III alapján az alapvető tőke és a kockázattal súlyozott eszközérték aránya legalább 6%-ot kell elérjen.

$$\text{Tier 1 mutató (Tier 1)} = \frac{\text{Alapvető tőke}}{\text{Kockázatokkal súlyozott eszközérték}} \leq 6\%$$

A minimum tőkekövetelmény pedig a szavatoló tőke, az alapvető tőke és járulékos tőke összege, aránya a kockázattal súlyozott eszközérték aránya minimum 8%-t kell elérjen.

$$\text{Tőkemegfelelési mutató (CAR)} = \frac{\text{Szavatoló tőke (Tier1+Tier2)}}{\text{Kockázatokkal súlyozott eszközérték}} \leq 8\%$$

A mutató értelmezése igen egyszerű, mivel ez egy követelményt fogalmaz meg. Ha a Tier 1 mutató eléri a 6%-os szintet és a tőkemegfelelési mutató is eléri a 8%-os szintet, abban az esetben a minimum tőkekövetelmény teljesül.

2.4.2. Fedezettségi mutató – Hitel/betét arány

A hitel/betét arányt, nevezhetjük intermediációs rátának is, amelyet legjobban a bankszektor és egyes bankok kapcsán tudunk értelmezni. Mivel tevékenységük alappillérei közé tartozik a betétek gyűjtése és a hitelek kihelyezése, így esetükben releváns kérdés ezen mutatószám értelmezése.

Az intermediáció, mint idegen szó, közvetítést vagy közbenjárást jelent. Ezzel a szóval keveset találkozhatunk a közéletben, de sokat elárul értelmezése az arányszám által megmutatott eredményről. Ahhoz, hogy az arányt felépítsük, meg kell vizsgálnunk a számlálóban és a nevezőben található tényezők tartalmát, így értelmezésük is egyszerűbbé válik.

Mind a hitelek mind a betétek esetében ugyan azt az elvet kell alkalmazni értékelésükkor. Ehhez iránymutatást az IFRS 9 standard ad, ami felváltotta a korábban használt IAS 39-et.

Az IFRS 9 „Pénzügyi Instrumentumok” 2018. január 1-től hatályos és kötelezően alkalmazandó, az IFRS szerint jelentést készítő vállalatok számára. A standard célja, hogy megállapítsa a pénzügyi eszközök és a pénzügyi kötelezettségek beszámolási alapelveit, melyek egy gazdálkodó jövőbeni cash flow mennyiségének, ütemezésének és bizonytalanságának értékelése szempontjából releváns. Leginkább hitelintézeteket és pénzügyi vállalkozásokat érint, mivel ezekben jelentős pénzügyi eszközállomány található.

A standard szerint jelenleg minden olyan szerződést, megállapodást, amely alapján az egyik félnél pénzügyi eszköz és ezzel egyidejűleg a másik félnél pénzügyi kötelezettség vagy tőkeinstrumentum keletkezik, pénzügyi instrumentumnak tekintünk. (Dr. habil Borbély, 2020) Ilyen például az értékpapír, a részesedés, a hitel, de minden gazdálkodót érintően a vevőkövetelések és betétek is idetartoznak.

Az értékelést már bekerüléskor a standard szabályozza. A bekerülési értéket valós értéken kell meghatározni, melyet közvetlenül a megszerzéshez kapcsolható tranzakciós költségek, díjak és jutalékok növelnek vagy csökkentenek. Az ezt követő értékelés során két típusú értékelés lehetséges, az amortizált bekerülési értéken vagy valós értéken történő értékelés. Első feltételként követendő, hogy a pénzeszközt olyan üzleti modellben tartják, amely célja a szerződéses pénzáramok beszedése. A második feltétel pedig, a pénzügyi eszközökből származó cash-flow-k kizárólag a tőketörlesztések és a hátralévő tőkeösszeg utáni kamatfizetések lehetnek. Ahhoz, hogy amortizált értéken értékelhessük az eszközt e két alapvető feltételnek kell teljesülnie. (Jakab & Miklós, 2021) Tehát a létrehozás és/vagy tulajdonlás célja a pénzáramok beszedése, a jövőbeli cash-flow-k realizálása. Mivel konkrétan meghatározza a

feltételeket a standard, így nem meglepő, hogy a tőketörlesztés és a kamatfizetés fogalmát is lefekteti.

Amennyiben nem felelt meg a fent említett feltételeknek az instrumentum, úgy valós értéken fog történni besorolása és értékelése. Amennyiben a pénzáramok beszédése mellett az értékesítés is megjelenik tartási célként, úgy az egyéb átfogó eredménnyel szemben valós értéken értékelendő (FVTOCI). Ha nem az előző 2 kategóriába esett az eszköz besorolása, akkor az eredménnyel szemben valós értéken elszámoltak közé helyezzük. Ez, mint egy „egyéb” csoport segíti a besorolást. (Szücs & Márkus, 2020)

Az IFRS 9 standard az értékvesztési modellt átalakítja, megkövetelve a bankoktól a szélesebb információs bázis kialakítását a hitelezési veszteségek áttekintéséhez. A hitelek értékvesztésének megállapításához, a múltbeli tapasztalatok, a jelenlegi feltételek és a jövőben ésszerű, várható visszajelzések összegzése adja a hitelezési veszteségek mérésének alapját. (Szücs-Márkus 2020) A szerzők szerint a felmerült kockázatok alapján három kategóriába sorolhatjuk őket:

1. kategória: Az amortizált bekerülési értéken nyilvántartott eszközöknél már nyilvántartásba vételkor kötelező a 12 hónapon belül várható veszteségekre elegendő értékvesztést képezni, és ennek összege nem lehet nulla.
2. kategória: Azon instrumentumoknál, ahol jelentősen növekedett a hitelkockázat mértéke, a teljes élettartamra vonatkozó, várható hitelezési veszteséget kell meghatározni egyedi, illetve portfólió szinten.
3. kategória: Egy adott pénzügyi eszköz már a kezdeti megjelenítésnél, nyilvántartásba vételkor értékvesztett (így vásároltuk), tehát nemteljesítő pénzügyi eszköz. A nemteljesítő pénzügyi eszközök esetében az instrumentum könyv szerinti értéke (nettó értéke) alapján történik a hátralévő futamidőre vonatkozó értékvesztés elszámolása.

Tehát az óvatosság elve alapján, már az első kategóriába sorolt teljesítő hitelek, melyek kockázata nem nőtt meg jelentősen a bekerülés, illetve az előző értékelési időszakhoz képest, esetében kötelező 12 havi veszteség elszámolása. A második (alulteljesítő hitelek) és harmadik (nemtéljesítő vagy értékvesztett hitelek) kategória esetében pedig a múltbeli és a jelenlegi események hatásaként jelentősen megnövekedett hitelezési kockázat miatt, a teljes élettartamra várható veszteség elszámolása indokolt. Ezzel a módszerrel a hitelezési veszteségek reálisabban követik a pénzügyi instrumentum valós értékét és gazdaságilag egy közelebbi becslést tud adni a nemteljesítés valószínűségét tekintve. (Kund & Rugilo, 2023)

A hitelek és betétek értékelését tehát az IFRS 9 standard alapján végzik, de még egy fontos értékelési szempontot nem vettünk figyelembe. Ahhoz, hogy gazdaságilag releváns

mutatószámokat tudjunk kimutatni az értékelés során az árfolyamváltozásokat is figyelembe kell venni. Hasonlóan a magyar Számviteli Törvény előírásaihoz, minden hitelintézet a devizás tételeket az üzleti év fordulónapján átértékeli. Ezen értékeléshez árfolyamszűrést alkalmaz.

Árfolyamszűrés során a bázisidőszaki adatok a tárgyidőszak záró deviza keresztárfolyamain kerülnek forintosításra. Az árfolyamszűrés fő célja, hogy az árfolyamingadozások, melyek ciklusonként eltérhetnek egymástól, kevésbé befolyásolják a kimutatni kívánt eszköz értékét.

Így a hitel/betét ráta (Liquidity to Debt) nevéből adódóan a bank összes ügyfélnek adott hitelének bruttó, értékvesztéssel nem korrigált, értékét hasonlítja össze az összes kimutatott ügyfélbetéttel. Ez megmutatja, hogy milyen mértékben van a bank által finanszírozott hitel fedezve az ügyféli betétekkel. Ha a hitelállomány tartósan és jelentősen meghaladja betétállományt, úgy a banknak külső források bevonására lehet szüksége. (Nagy & Vonnák,

$$LTD = \frac{\text{Hitelállomány (bruttó)}}{\text{Betétállomány}}$$

2019)

Egy, a hitelállományt és a betétállományt arányosítani törekvő szűkített mutatószám, még nagyobb segítségére lehet a valóságot tükröző értelmezésnek. A nettó hitelek, összes ügyfélhitel nettó értéken (értékvesztéssel csökkentett) és az összes ügyfélbetét és retail betét összegét összehasonlító arányszám. Az a hitel/elsődleges forrás mutató:

A mutató értelmezései:

- Ha kisebb mint 100%: kevesebb a hitelek összértéke, mint a betéteké, ami likviditási

$$LTPF = \frac{\text{Hitel}}{\text{Elsődleges forrás mutató}} = \frac{\text{Hitelállomány (nettó)}}{\text{Betét + Retail kötvény}}$$

szinten kedvező a bank számára.

- Ha 100% körüli: a hitelek és a betétek értékének aránya körülbelül megegyezik, nem valószínű, de lehetséges, hogy likviditási problémákba ütközik.
- Ha több mint 100%: több a hitelek összértéke, mint a betéteké, ami alul fedezettséget okoz, így hosszútávon lehetséges, hogy külső forrást segítségét kell kérni.

2.4.3. Jövedelmezőség értékelése – Saját-tőke arányos megtérülés

A saját-tőke-arányos megtérülési mutató, a ROE, az angol Return on Equity kifejezés rövidítése, a vállalat profittermelésének effektivitását jellemzi.

Az arányt többféleképpen is felírhatjuk, attól függően, hogy mit szeretnénk megítélni belőle. Általános esetben a számlálóban az adózott eredmény vagy korrigált adózott eredmény, míg a nevezőben az átlagos saját tőke állomány szerepel.

$$ROE = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Átlagos saját tőke}}$$

Az adózott eredményt az időszaki eredménykimutatásból olvashatjuk ki, itt kerül sor ennek levezetésére. A Számviteli törvény értelmében (70§) az adózott eredmény az üzleti és pénzügyi műveletek összegzett eredménye, az adófizetési kötelezettségek teljesítése után, az adók levonásával kapjuk. Vállalatcsoportok esetében, ahol például a leányvállalatok osztalékot fizetnek az anyavállalat részére, ennek kivonásával jutunk el az anyavállalat korrigált adózott eredményéhez. Ez a tulajdonos cég, nem üzleti vagy pénzügyi tevékenységeiből származó profitot szűri ki, ez kerül végül a mérleg szerinti eredmény helyére.

Azonban az IFRS rendszer szerint beszámolót készítő gazdálkodók számára ahhoz, hogy megkapják a teljes átfogó eredményüket, tehát a korrigált adózott eredménynek megfelelő eredménykategóriát, különböző tételekkel még módosítani kell a nettó eredményt. Az IAS 12 „Nyereségadók” standard például a halasztott adókkal kapcsolatos eljárások leírásában és az elvégzendő műveletek segít.

Az adózott eredmény arányosításához az átlagos saját tőkét, vagy angol szóhasználat szerint, a részvényesek tulajdonában álló tőkét használja. Az átlagos saját tőke használata az adat származása miatt indokolt. Mivel az eredménykimutatás egy adott időszak eredményét, a mérleg pedig egy statikus állapotot, pillanatképet ábrázol, így a két adatot a megfelelő értelmezhetőség érdekében közös nevezőre kell hozni. Egy éves beszámoló esetében a saját tőkét tekintve az éven belüli, évközi saját tőke állomány átlagát veszi figyelembe.

A ROE mutatószám különlegesnek tekinthető, abban az értelemben, hogy a beszámoló két különböző célra létrehozott részét köti össze és százalékos kifejezésként fejezi azt ki. Lényegében a termelt profitot hasonlítja össze a nem idegen kézből származó tőkével, azt mutatja meg, hogy egységi befektetett tőke milyen nagyságú profit termelésére képes.

Tehát az arány kalkulációjával valójában a cég teljesítményét méri, de hol lehet ezt hasznosítani? A részvénytársasági szereplők gyakran használják ezt a mutatót, talán az egyik legfontosabb és legegyszerűbben használható mutatónak tekinthető, amely sok hasznos információt el tud árulni egy vállalkozásról.

Nem csak befektetői, de tulajdonosi szempontból vagy a versenytársak vizsgálatához is remekül használható az elemzése. Ha összehasonlítjuk egy iparág, azonos tevékenységet végző szereplőit akkor az iparági átlaghoz viszonyított pozíció sokat elárulhat a megfigyelt vállalat pozíciójáról. Belátást adhat a belső működési folyamatok eredményességéről, a vezetés pénzügyi tervezéssel való hatékonyságáról. A ROE több éven át tartó, folyamatos növekedéséből következtethetünk egy jól működő újra befektetési stratégia meglétére, amelynek célja és egyben eredménye a tulajdonosok pénzének gyarapítása. Jövőbeli becslésekhez is használható, mivel a tendenciák megfigyelésével és a hasonló érdekeltségű vállalatok egymáshoz mérésével következtetéseket tudunk levonni. (Kewei, Xua, & Zhang, 2015)

Azonban egyszerűségéből adódóan, a ROE mutatószám bizonyos tényezőket nem vesz figyelembe, ezért megvannak a maga hátrányai és korlátjai.

Hátrányai között megemlíthető, hogy az eladósodottság mértékét nem veszi figyelembe, ezzel az idegen tőkével kapcsolatosan felmerülő kockázatokat sem tartalmazza. A különböző szektorokban tevékenykedő vállalatok összehasonlítására nem alkalmas, szükséges egy közös viszonyítási alap, a mihez mérhetőség miatt. A ROE csak pozitív értékekből számítható, negatívitás esetén nem releváns a számítás, maga a kifejezés, mint adózott eredmény az értelmét veszti, mivel, ha nincs vagy negatív az eredmény akkor nem beszélhetünk megtérülésről.

Emellett a korlátok között felsorolhatjuk, hogy egy új termék bevezetésével kapcsolatban nem mutatja a hosszútávú profitot, csak a vizsgálat időszakban felmerült eredményt. Emiatt a kezdeti befektetések torzíthatják a kimutatott eredményt. További korlátként felvetve, nem veszi figyelembe saját tőke piaci értékét, hanem a könyv szerint nyilvántartott értékkel számol. (Lesáková, 2007)

Ennek kiküszöbölésére a mutató kibővítésével, több változó bevonása segíthet a változások részletes okainak feltárásában. A ROE-t tényezőkre bontó, egy ismert elemzési módszer, amelyet a DuPont vállalat fejlesztett ki 1915-ben.

A DuPont 3 lépéses modell lényege, hogy a saját-tőke-arányos eredményt 3 tényezős szorzattá bontja, melynek tényezői különböző nevezetes mutatók. Első tényezőként az árbevétel-arányos adózott eredményét, azaz Return on Sales (ROS), vesszük alapul. Ez nevéből adódóan az árbevételt (Revenue) arányosítja az adózott eredményhez (Net Income), megkapva a nettó profithányadot. Ez a jövedelmezőségi mutató megmutatja, hogy egységnyi árbevételhez mekkora eredmény párosul.

Második tényezőként az eszköz forgási sebesség következik, amely az összes eszköz

értékét (Assets) viszonyítja az árbevétel nagyságához. A hatékonysági mutató megmutatja, hogy az összes eszköz mennyire effektíven járul hozzá az árbevétel generálásához. Az előző két arány szorzataként az eszköz arányos adózott eredményhez, Return on Assets (ROA), jutunk. Az eszközmegtérülési mutató figyelembe veszi az eladósodottság mértékét, mivel a vállalat vagyonát méri össze az elért eredményszinttel.

A harmadik és egyben utolsó tényező az eszközarányos saját tőke. (Balogh, 2006) A tőkemultiplikátor indirekt módon megmutatja, hogy milyen a vállalkozás idegen tőkével való gazdálkodása, azaz hányszorosa az eszközök átlagos értéke a saját tőke értékének. Ha a három

$$\text{ROE} = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Árbevétel}} * \frac{\text{Árbevétel}}{\text{Összes eszköz értéke}} * \frac{\text{Összes eszköz értéke}}{\text{Átlagos saját tőke}}$$

bemutatott tényezőt összeszorozzuk egymással, úgy a saját-tőke megtérülés lesz az eredmény.

Létezik ennél több tényezős, 5 lépéses modell, de már a 3 összetevőjű modell használata sem túl elterjedt. A modell alapos betekintést nyújt a ROE-t befolyásoló komponensekről, azonban használata drága és időigényes folyamat. Mivel a vizsgálatok során csak külső mérlegelemzéshez használható források állnak rendelkezésre, így az adatok pontatlansága miatt az elemzés során nem fogjuk most használni.

Önmagában tehát a ROE jövedelmezőségi mutatót nem érdemes értelmezni, mindig szükség van egy viszonyítási pontra, hogy megbízható és valós információt kaphassunk. Ez lehet egy vagy több hasonló tevékenységű vállalat, vagy idősoros elemzés esetén a vizsgált időszakon belüli értékek, de egy szektor átlaga.

3. AZ OTP BANK NYRT. BEMUTATÁSA

3.1. Megalakulása és története

Az OTP bank csoport 1949-ben alakult jogelőre az Országos Takarékpénztár Nemzeti Vállalt volt, ami a szocializmus korában felelt az ország pénzügyeiért. A kezdetekkor lakossági betétgyűjtéssel és hitelkezeléssel foglalkozott, majd a későbbiekben kezdett pénzügyi tanácsadással és az 1980-as évek végére pedig vállalati ügyfelek kiszolgálásával is foglalkozni kezdett.

A rendszerváltás után, 1990-ben, részvénytársasággá alakult és a nem banki tevékenységeket leválasztották az ekkor anyacéggé váló eredeti vállalatról és leányvállalataival kiegészítve egy széles pénzügyi igényeket kielégíteni szolgáltató cégcsoporttá alakult. A cégcsoport 1995-ben került bejegyzésre a Budapesti Értéktőzsdén, 1999-ben pedig a befejeződött privatizáció eredménye képen a részvények külföldi és magyar intézményi befektetők, valamint a magyar lakosság kezébe kerültek.

A területi terjeszkedést 2002-ben kezdte meg nyitva Szlovákia felé, későbbiekben pedig következett Bulgária, majd Magyarország Európai Unió csatlakozása után 2004-től kezdve pedig Románia, Horvátország, Szerbia, Ukrajna, Oroszország és Montenegró. 2008-ban elkövetkezett a vállalat első leányvállalatának értékesítése, melynek során a francia Groupama S.A.-val került kapcsolatba egy hosszútávú együttműködési megállapodást kötöttek pénzügyi és biztosítási termékeik keresztértékesítéséről.

3.2. A jelenlegi állapota

Napjainkban az OTP Bank csoport Magyarországon piacvezető szerepet tölt be, ezt bizonyítva, hogy a bankszektor hitel és betét piacán az OTP birtokolja a magyarországi piaci részesedések több mint 24%-át 2022. évi üzleti jelentése szerint. Ez a megalakulásának körülményeit figyelembe véve nem meglepő, azonban nem tekinthetünk el attól a tényről, hogy folyamatos az innovációba való befektetés.

Jelenleg Magyarország mellett tíz országban (3.ábra) nyújt teljeskörű banki szolgáltatást több mint 16 millió ügyfelének, mind lakossági, mind vállalati partnereket beleértve.

3. ábra
Az OTP bank leányvállalatai

forrás: saját szerkesztés

3.3. Ügyfeleinek nyújtott szolgáltatásai

Széles portfóliójának köszönhetően az OTP Bank Nyrt. Magyarországon magánszemélyek, vállalatok, nagyvállalatok, önkormányzatok és társasházak számára nyújt szolgáltatásokat. (1. táblázat) Nem csak a magánszektor tehát, hanem a vállalati és állami szektor szereplői is érintettek lehetnek. A következő táblázat az érintetteknek nyújtott szolgáltatásokat tartalmazza a teljesség igénye nélkül.

1. táblázat
OTP Bank Nyrt. által nyújtott szolgáltatások Magyarországon

Ügyfélkör:	Nyújtott szolgáltatások
Magánszemélyek:	lakáshitel; szabad felhasználású hitel (személyi kölcsön, folyószámlahitel, jelzáloghitel); CSOK; forint- és devizaszámla vezetés; betéti- és hitelkártya; betétek, értékpapírok; tőzsdei szolgáltatás, önkéntes és egészségpénztári szolgáltatás; biztosítási szolgáltatás); internetbank
Vállalkozások:	forint- és devizaszámla vezetés; üzleti betéti kártya szolgáltatás; internetbank; rövid és hosszú lejáratú hitel; fejlesztési hitelek; faktoring; forint- és devizagarancia; forint és deviza megtakarítási számla, forint- és devizabetét szolgáltatás; értékpapír és tőzsdei szolgáltatás; POS terminál és webshop fizetési megoldás; személy- és növénybiztosítás; szép kártya; cafetéria kártya; cégkivonat szolgáltatás; vám és igazgatás; széfszolgáltatás
Nagyvállalatok: *	nagyvállalati tanácsadás; számlavezetés; finanszírozás; faktoring; befektetési és tőzsdei szolgáltatás; internetbank; cash-menedzsment; POS terminál és webshop fizetési megoldás; betéti kártya; szép kártya; cafetéria kártya; széfszolgáltatás
Társasházak:	számlavezetés; fejlesztési hitel opció; betéti és értékpapír szolgáltatás; internetbank; széfszolgáltatás
Önkormányzatok:	önkormányzati tanácsadás; számlavezetés; finanszírozás; faktoring; befektetési, megtakarítási és tőzsdei szolgáltatások; üzleti betéti kártyák; internetbank; széf szolgáltatás; pályázati lehetőségek

* a vállalkozások számára nyújtott szolgáltatások ideértendők

forrás: saját szerkesztés az otpbank.hu alapján

3.4. Számviteli politika

Egy IFRS alapján beszámolót készítő vállalkozás esetében kötelező a számviteli politika főbb elemeit és az értékelésekor használt keretelveket, elszámolási folyamatokat bemutatni. Ezt az IAS1 - A pénzügyi kimutatások prezentálása - határozza meg, miszerint a pénzügyi jelentés részeként fel legyenek tüntetve a fontosnak ítélt számviteli politikák összefoglalásai.

A standard előírja, a számviteli politikában használt értékelési és besorolási módszerek prezentálását. Ez kiemelten fontos, ha lehetősége van eldönteni a vállalatnak, az IFRS-ek által kínált alternatívák közül, hogy melyiket alkalmazza. Például az IAS 40 Befektetési célú ingatlan standard esetében, melyik értékelési modellt választotta a gazdálkodó.

Az OTP Bank Nyrt. esetében a következők szerepelnek a legfrissebb, 2022. évi kiegészítő melléklet alapján:

Az „Általános rész és a pénzügyi kimutatások alapja” szekció bemutatja a OTP Bank Nyrt. általános információit, valamint az IFRS standardok módosításait és a bevezetett új standardok jellemzőit.

A következő jegyzetben az „Alkalmazott fő számviteli elvek összefoglalása” -ban az alábbiakat fejt ki bővebben:

- Alkalmazott alapelvek
- Devizanemek közötti átszámítás
- Konszolidált pénzügyi kimutatás
- Befektetések leányvállalatokban, társult és közös vezetésű vállalkozásokban
- Amortizált bekerülési értéken értékelt értékpapírok
- Eredménnyel szemben valós értéken értékelt pénzügyi eszközök
- Fedezeti elszámolás
- Nettósítás
- Beágyazott származékos pénzügyi instrumentumok
- Egyéb átfogó eredménnyel szemben valós értéken értékelt értékpapírok („FVOCI értékpapír”)
- Hitelek, bankközi kihelyezések, követelések, illetve a hitelezési és kihelyezési veszteségekre elszámolt értékvesztés
- Értékvesztés
- Opció a valós értéken értékeltként történő megjelölésre
- Visszavásárlási megállapodások, értékpapír kölcsönzés
- Tárgyi eszközök és immateriális javak

- Készletek
- Befektetési célú ingatlanok
- Pénzügyi kötelezettségek
- Lízing
- Jegyzett tőke
- Visszavásárolt saját részvények
- Kamatbevételek, kamatbevételekhez hasonló bevételek és kamatráfordítások
- Díjak és jutalékok
- Osztalékbevételek
- Társasági adó
- Banki különadó
- Független és jövőbeni kötelezettségek, céltartalékok
- Részvény-alapú kifizetések és munkavállalói juttatások
- Egyedi cash-flow kimutatás
- Szegmens információk
- Összehasonlító adatok

Emellett külön szakasz mutatja be a jelentős számvetési becsléseket és döntéseket a számvetési politika alkalmazásakor a következők esetében:

- Pénzügyi instrumentumok értékvesztése
- Jegyzett piaci ár nélküli instrumentumok értékelése
- Céltartalékok
- Üzleti modell
- A pénzügyi eszköz szerződésből eredő cash flow-jellemzői

A fent felsorolt információk és összefoglalások elengedhetetlenek a beszámolót olvasók és értelmezni kívánók számára. Ezek segítségével a befektetői, a fogyasztói, a tulajdonosi, de még a munkavállalói érdekeltek is valós képet tudnak kapni a vállalkozás tevékenységének eredményeiről.

4. AZ ELEMZÉST BEFOLYÁSOLÓ KÜLSŐ GAZDASÁGI TÉNYEZŐK

4.1. Covid-19

A Covid-19 járvány (továbbiakban: Covid-19) 2019-es megjelenése, majd 2020 év elején történő rendkívül gyors terjedése váratlanul érte a világot és nem várt nemzetközi gazdasági válságot okozott. A világjárványra a legtöbb ország bezárkódással, kijárási és lakóhelyelhagyási tilalommal, országok közötti utazási tilalommal próbálta csökkenteni a terjedés sebességét. Ennek következményeképpen számos iparág, főleg a fizikai jelenléthez kapcsolt, idegenforgalmi, kulturális tevékenységek teljesen megbénultak, de a feldolgozóipar is nagy károkat szenvedett. (Palócz & Matheika, 2020)

Ezen gazdasági válság különlegessége, hogy nem belső piaci folyamatok, nemzetgazdasági ellentétek, vagy országon belüli ellentétek váltották ki, hanem egy olyan külső nem gazdasági „erő”, ami mind a keresletre és kínálatra elemeire egyszerre hatással van. Kivételes hosszúsága és területi elterjedése miatt még nem teljesen láthatóak az okozott károk, de rövid és középtávon lehetséges megfigyeléseket tenni.

Ennek hatásait a három mutató vizsgálata és értékelése közben mutatom be.

4.2. Orosz-ukrán háború

A modern világ egyik legkiterjedtebb és a legtöbb európai országra hatást gyakorló eseménye, az orosz-ukrán háború kitörése volt 2022. február 26-án, amikor Oroszország megindította invázióját Ukrajna ellen. A háború még a kutatási időszak közben is zajlik, így vége nem ismert. A támadás nem volt támogatott több világszervezet által sem, a NATO és az Európai Unió kifejezetten ellenezte és a fizikai háborúra megszorító gazdasági politikával válaszolt. Több szankciós csomag elrendelésével próbáltak hatást gyakorolni, és gazdaságilag ellehetetleníteni Oroszországot.

A háború kezdetét követően az Európai Központi Bank kérésére, az EU országok felfüggesztették az orosz tulajdonú Sberbank leányvállalatainak működését. Korlátozták a szállítmányozást, a turizmust, ezzel egyidejűleg az import-export forgalmat, és embargót vezettek be az orosz kőolajra. A kőolaj világpiacon betöltött szerepe igen nagy, a fuvarozástól, a közlekedés keresztül, a közüzemi szolgáltatásokig, a gazdaság a legmélyebb szintjéig érintett.

Makrogazdasági szinten láthatóak azonnali változások, de a háború hossza és szankciós politika kiterjedtsége még ismeretlen, így rövidtávon tudunk megállapításokat tenni a hatásaival kapcsolatban.

Ennek hatásait szintén a három értékelési szempont vizsgálata közben mutatom be.

Az elemzés szempontjából fontosnak tartom kiemelni, hogy a 2020. évi beszámoló kiegészítő melléklete külön paragrafust szentel a Covid-19 hatásai miatt bevezetett gazdasági intézkedéseknek, amelyek befolyásolják az értékelésnél használt elveket. Ezek a gazdasági recessziót lassító, a bankok védelmét és tevékenységét védő és segítő határozatok. Ugyan ilyen tartalmú bekezdés a 2021. évi kiegészítő mellékletben is megjelenik az aktuális évre vonatkozó intézkedések összefoglalva. A 2022. évi kiegészítő melléklet a Covid-19 hatásainak ellensúlyozása mellett az orosz-ukrán háború miatt felmerült szankciók kihatását, az orosz és ukrán leányvállalatok értékelésénél alkalmazott szempontokat is taglalja. A háború miatt kérdésessé vált az ezen területeken működő vállalatokkal kapcsolatban, hogy „a vállalkozás folytatásának elve” számviteli alapelv teljesül-e.

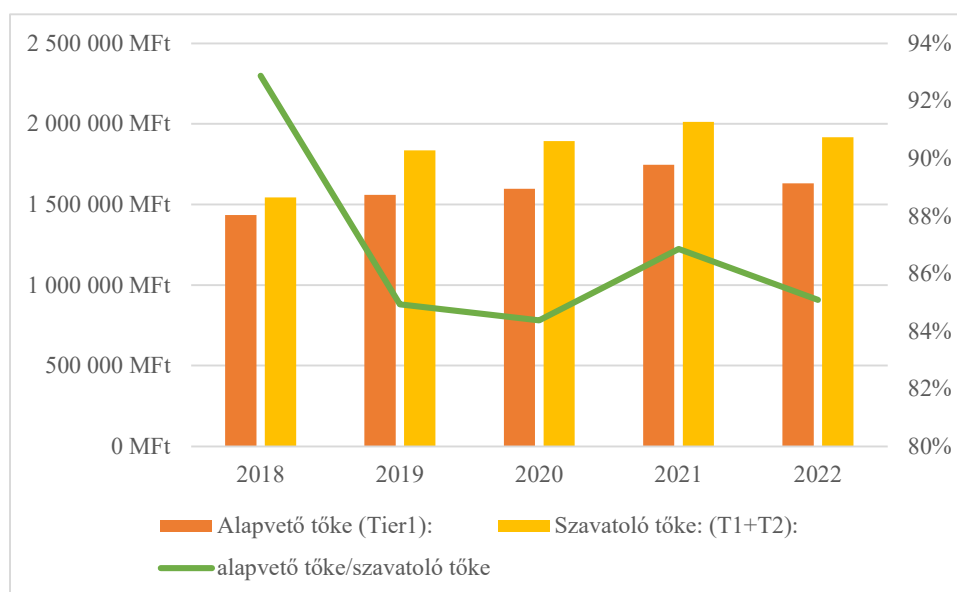
5. AZ OTP BANK NYRT. BESZÁMOLÓINAK ELEMZÉSE

5.1. Tőke megfelelési mutatók értékelése

5.1.1. Tőke megfelelési mutatók vizsgálata

Az alapvető tőke és szavatoló tőke arányára (4.ábra) vonatkozó vizsgálatom során megállapítható, hogy a vizsgált időszak alatt arányuk (alapvető/szavatoló) sosem csökken a 84 %-os szint alá.

4. ábra
Alapvető és szavatoló tőke aránya

forrás: saját szerkesztés

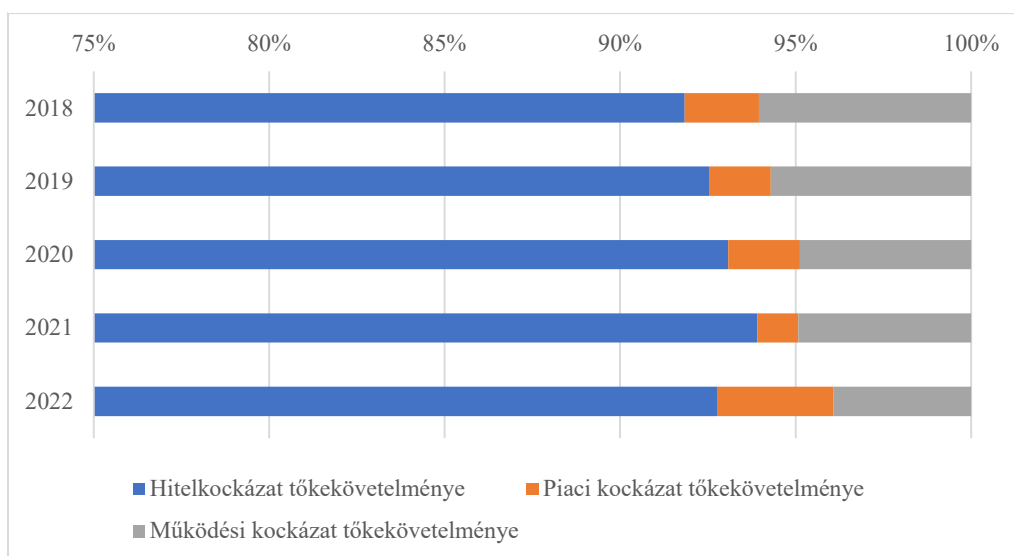
Ez azt jelenti, hogy a megbízhatóbb típusú tőkéből több áll rendelkezésre. A járulékos tőke mértéke 2018. évről 2019. évre, majdnem 8 %-kal csökkentette az arány, amely az alárendelt kölcsöntőke több mint duplájára való növekedése okozott. Ez egy deviza alapú részvénykibocsátással kapcsolatos kötelezettségeinek növekedéséből ered. Ám a járulékos tőke a kevésbé likvid kategóriába esik, nincs nagy hatással a tőke megfelelés alakulására. Ezután az alapvető és szavatoló tőke aránya a 86%-os érték körül stagnál. A két tőketípus változásának esetében megfigyelhetjük, hogy ezek együttesen mozognak. Ennek oka, hogy az alapvető tőke túlnyomó részét képezi a szavatoló tőkének. (Füzesi, 2020)

2018. évtől kezdődően folyamatos növekedést figyelhetünk meg, azonban 2021. év visszaesést mutat. Az szavatoló és alapvető tőke 2021. évben elérte az időszaki legnagyobb értékét, előbbi 2.011.876 millió, utóbbi pedig 1.747.480 millió forintot.

Az alapvető tőkét több mint 90%-os arányban az eredménytartalék és az egyéb tartalékok mérleg sor alkotja, ahol az előző évek felhalmozott eredménye osztalék fizetés után és az értékelésekor felmerült, eredményt befolyásoló tényezői szerepelnek. Ebből adódóan a következtethetünk arra, hogy az előző évek adózott eredményei és az értékelési különbözetek hozzájárultak az alapvető tőke növekedéséhez. Azonban az eredmény változásának leképezéseképpen, a 2022. év csökkentő tételei (értékvesztés, átértékelési különbözetek) nagyobb mértékűek voltak, mint az adózott eredmény. Ez az orosz-ukrán háború miatt felmerült nagy mértékű értékvesztésének (becslések alapján: 339.577 millió forint) és a várható veszteségek miatti céltartalék képzéseknek köszönhető.

A kockázatokkal súlyozott eszközértékkel számolt tőkekövetelmény összetételének vizsgálatokor a következőket állapíthatjuk meg. (5.ábra) A hitelkockázat tőkekövetelményének aránya minden év esetében több mint 91%-os volt. A legnagyobb 2021. évben, 93,91%-kal.

5. ábra
Tőkekövetelmény összetételének arányai

forrás: saját szerkesztés

Ezt a Covid-19 miatti hitelmoratórium rendelkezésnek és a hitelvisszafizetések megkérdőjelezhetőségének köszönhetjük. A moratóriumban résztvevő hitelek a 26,2 %-át teszi ki, a teljes bruttó hitelállományhoz hasonlítva., ami nominálisan 1.059.428 millió forintot jelent a 2020. december 31-ével zárult évre való tekintettel a kiegészítő melléklet alapján.

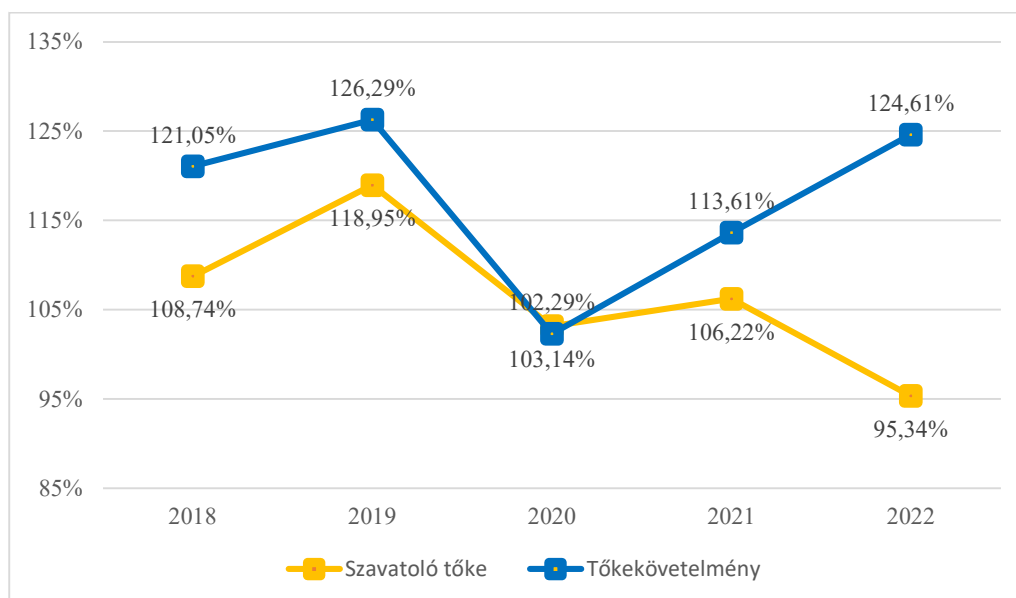
A piaci kockázat tőkekövetelménye a legkisebb arányban jelenik meg az összetétel vizsgálat során, azonban 2022. évben megfigyelhetünk egy kiugró növekedését. Ekkor számokban mérve az előző évhez képest majdnem négyszeresére, arányait tekintve 1,17%-ról,

3,31%-ra nőtt a piaci kockázat tőkekövetelménye. Ez egyértelműen a háború következményeképpen felmerült, orosz, ukrán és moldáviai lányvállalatokkal kapcsolatos kockázatok és a megingott makrogazdaság eredményének tekinthetjük.

A működési kockázat tekintetében elmondhatjuk, hogy mértéke nem igazán változott a 2018-2022-ig tartó időszak során. Aránya a többi kockázati tőkekövetelmény változásával alakult.

A szavatoló tőke és tőkekövetelmény változásából következtethetünk a belőlük képzett arány várható nagyságára. (6. ábra) Ha az előző évhez hasonlított változásaikra tekintünk, akkor a két érték hasonló irányokba változik a 2022. év kivételével.

6. ábra
Szavatoló tőke és tőkekövetelmény növekedésének változása (előző év=100%)

forrás: saját szerkesztés

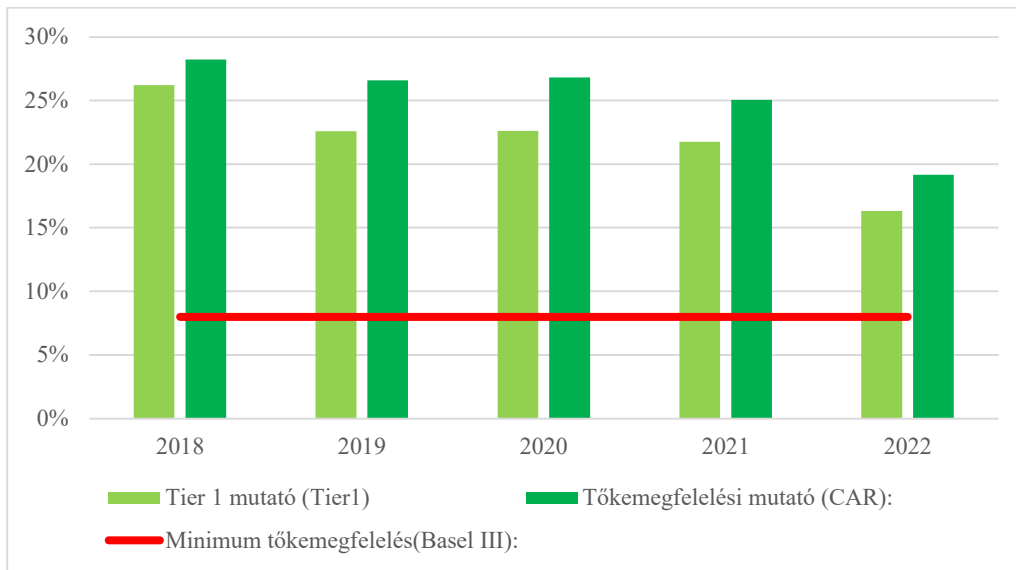
A tőkekövetelmény 2018. évben 21,05%-kal, 2019. évben 26,29%-kal haladta meg az előző évet, azonban 2020. évben épphogy 2,29%-os volt ez a növekedés. Ugyan ezt megfigyelhetjük a szavatoló tőke növekedésében, itt 8,74%-os, majd 18,95%-os fejlődést láthatunk, azonban a visszaesés csak 103,14%-os növekedési sebességre vetette vissza. Tehát 2020. évre vonatkozóan megállapíthatjuk, hogy a tőkekövetelmény és a szavatoló tőke növekedés nagyságának üteme megcserélődött. A 2020. évi, Covid-19 által okozott gazdasági válság itt is megmutatkozik, mivel lelassította mindkét szám növekedését.

A fennmaradó időszak során további emelkedést tapasztalhatunk a tőkekövetelmény esetében, 2022. évre eléri majdnem a 2019. évi szintet, a maga 24,61%-os növekedésével. Azonban a szavatoló tőke, annak ellenére, hogy 2021. évben 6,22%-os növekedést produkált a

2020. évhez képest, 2022. évre már -4,66%-os csökkent. Ezt a fent említett orosz-ukrán konfliktusból eredő gazdasági khatások eredményezték.

A tőketípusok, majd növekedési ütemüket összehasonlító áttekintése után, a tőke megfelelési mutató (CAR) és Tier 1 mutató elemzésével folytatom a vizsgálatot. (7. ábra) 2018-ban vette fel a Tier 1 a 26,21%-os és a CAR a 28,22%-os az időszaki maximumát.

7. ábra
Tőke megfelelési mutató (Tier 1 és CAR) változása

forrás: saját szerkesztés

A vizsgált időszakban a mutatók fokozatos csökkenését látjuk, azonban a 2020. évben minimális növekedést észlelünk. Az előbbi 0,04%-os, az utóbbi 0,22%-os gyarapodása, a növekedés nagyságának változásában keresendő. Ekkor ugyanis a szavatoló tőke nagyobb mértékben nőtt, mint a tőkekövetelmény, így az a 2019. évhez képest növekedést produkált mindkét mutató esetében. A 2021. évben a tőke megfelelési mutató értéke további -1,75%-kal, ami Tier 1 esetében -0,86% csökkent. A 2022. év azonban szignifikáns visszaesést tapasztalunk. A csökkenés visszavezethető a szavatoló tőke csökkenésére és az ezzel ellentétesen az 2021. évhez képest több mint 20%-kal megnövekedett tőkekövetelményre.

5.1.2. Kapcsolódó kutatási kérdés

Veszélyeztette a Covid-19 világjárvány vagy az orosz-ukrán háború kirobbanása az OTP Bank Nyrt. minimum tőkekövetelménynek való megfelelését?

Az értékelés alapján sem a Covid-19, sem a háború kitörése nem befolyásolta olyan mértékben a vállalat tőkemegfelelési mutatóját, hogy a minimum tőkemegfelelés veszélybe került volna. Azonban csökkenését befolyásolta a kockázatokkal súlyozott tőkekövetelmények növekedése, amely a fent említett tényezők hatásának tekinthető. Így kutatási kérdésekre nemleges választ kell adjak.

A Basel III rendelet értelmében a Tier 1 mutató esetében az elvárt 6%-os, a minimum tőkemegfelelés kötelező 8%-os szinthez képest megállapíthatjuk, hogy minden évben teljes mértékben eleget tett a minimum tőkekövetelmény elvárásoknak az OTP Bank Nyrt.

5.2. Fedezettségi mutató értékelése

5.2.1. Hitel/betét arány vizsgálata

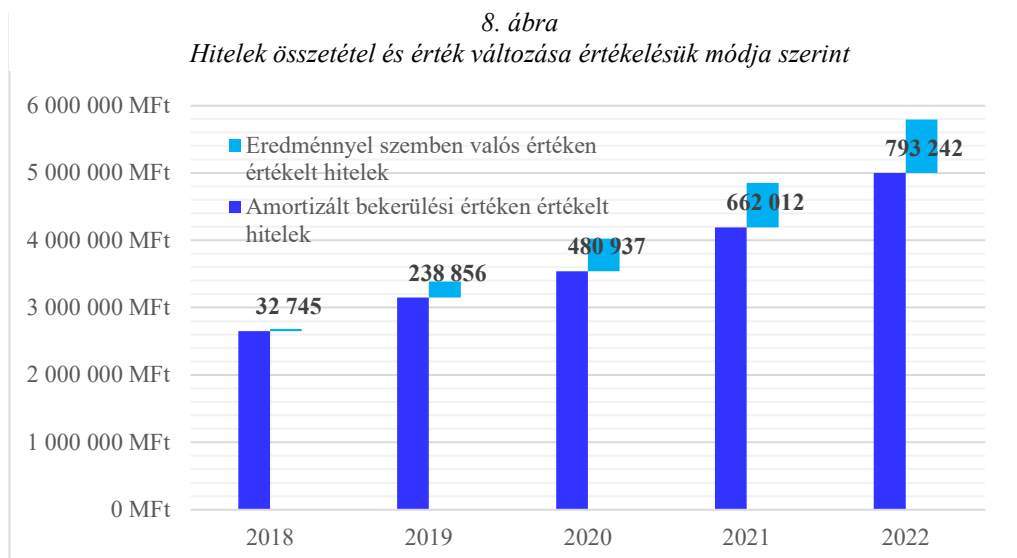
Az alábbi táblázatban a hitelek megoszlásának adatait figyelhetjük meg:

2. táblázat
Hitelek megoszlása (értékelésük alapján)

Év	2018	2019	2020	2021	2022
Amortizált bekerülési értéken értékelt hitelek	99%	93%	88%	86%	86%
Eredménnyel szemben valós értéken értékelt hitelek	1%	7%	12%	14%	14%
Összes hitelállomány (bruttó)	100%	100%	100%	100%	100%

forrás: saját szerkesztés

A hitelek értékelésük módja szerinti megoszlásának vizsgálatával megtudhatjuk, hogy az eredménnyel szemben valós értéken értékelt hitelek aránya az időszak során folyamatosan emelkedett. (8. ábra) Ez 2018. évről 2019. évre 6%-os növekedést jelentett, amely értékben kifejezve 206.111 millió forintnak feleltethetünk meg. 2019. évről 2020. évre vonatkozóan az eredménnyel szemben valós értéken értékelt hitelek részarány növekedése 5%-os volt, azonban értékben kifejezve 242.081 millió forintot jelentett, ami az időszak legnagyobb nominális növekedése volt.

forrás: saját szerkesztés

Ennek oka a kormány családokat segítő politikájának eredményeként bevezetett Babaváro hitel és Családi Otthonteremtési Kedvezmény (CSOK) volt. (Gulyás & Rátky, 2023) Ekkor ugyanis az OTP átsorolta az eddig amortizált bekerülési értéken értékelt hitelek kategóriából, ide az eredménnyel szemben valós értéken értékelt közé az államilag támogatott Babaváro és CSOK hiteleket. Ennek oka a szerző szerint, a vállalat könyvvizsgáló váltása volt., azonban megemlíti, hogy több bank esetében is történt ilyen jellegű átsorolás, az említett hitelek stresszteszten való nem megfelelés miatt. Ezen stresszteszt az aktuális gazdasági helyzetnek megfelelően készül, így arra következtethetünk, hogy a Covid-19 okozta 2020. évi gazdasági instabilitás volt a fő okozója az átsorolásnak.

Később lassuló tendenciával, 2021. évben 2%-os növekedést figyelhetünk meg az eredménnyel szemben valós értéken értékelt hitelek tekintetében, 2022. évben azonban stagnált a megoszláson belüli arányváltozása. Tehát megállapíthatjuk, hogy a hitelek értékelésük szerinti megoszlásának változása a 2022. évre vonatkozóan nem változott, amiből következtethetünk arra, hogy az amortizált bekerülési értéken értékelt hitelek növekedési üteme beérte az eredménnyel szemben valós értéken értékelt hitelek növekedési ütemét.

Továbbiakban a betétek és hitelek növekedésével és devizanemenkénti megoszlásával fogunk foglalkozni. (3. táblázat) Mindkét megoszlással kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy 2018.évről, 2022. évre az aránypárok közelítő tendenciát mutatnak. A hitelek esetében nem mondhatjuk el, azonban a betétek szempontjából igen, hogy folyamatosan növekedik a devizában nyilvántartott instrumentumok aránya.

3. táblázat
Hitelek és betétek megoszlása

Hitelek megoszlása:	2018	2019	2020	2021	2022
Hitelek (forint)	57%	57%	61%	62%	58%
Hitelek (deviza)	43%	43%	39%	38%	42%
Összesen:	100%	100%	100%	100%	100%

Betétek megoszlása:	2018	2019	2020	2021	2022
Ügyfélbetét (forint)	84%	83%	82%	79%	72%
Ügyfélbetét (deviza)	16%	17%	18%	21%	28%
Összesen:	100%	100%	100%	100%	100%

forrás: saját szerkesztés

2018. évről 2019. évre a hitelek megoszlása nem, az ügyfélbetétek megoszlása 1%-kal közeledését láthatjuk. 2019. évről a 2020. évre a hitelek devizanemenkénti megoszlása csökken, a devizás hitelek szempontjából 4%-os a zuhanást figyelhetünk meg, azonban 2021. évben ez további 1%-ot romlott. A devizás betéteket tekintve, folyamatos növekedést láthatunk 2019. évre 2020. évre 1%-os, majd 2021. évre 3%-os ez a változás.

2022. évben mindkét tényező, devizában nyilvántartott viszonyzáma, ugrásszerű növekedését vehetjük észre. Az ügyfélbetétek 7%-os, a hitelek 4 %-os megoszlásbeli növekményét látjuk. Ez, az orosz-ukrán konfliktus okozta gazdasági intézkedések miatti árfolyamváltozásokra vezethető vissza, mivel a forint árfolyam nagy mértékű fluktuációja miatt, sokan éltek az ebből következő arbitrázs lehetőségével. Mind az deviza piacon, mind a befektetési piacon megjelent az arbitrázs, a megemelt alapkamat és az államilag támogatott hitelek közötti pozitív kamatkülönbözet miatt. (Veres , 2017.)

Áttérve a hitel/betét mutató közvetlen vizsgálatára, először a hitelek és betétek értékének módosulását szemre vételezhetjük. (4. táblázat) A két komponensről elmondhatjuk, hogy a vizsgált időszak alatt növekedő tendenciát mutatnak, azonban a növekedésük nem azonos ütemű.

4. táblázat
Növekedési ütem

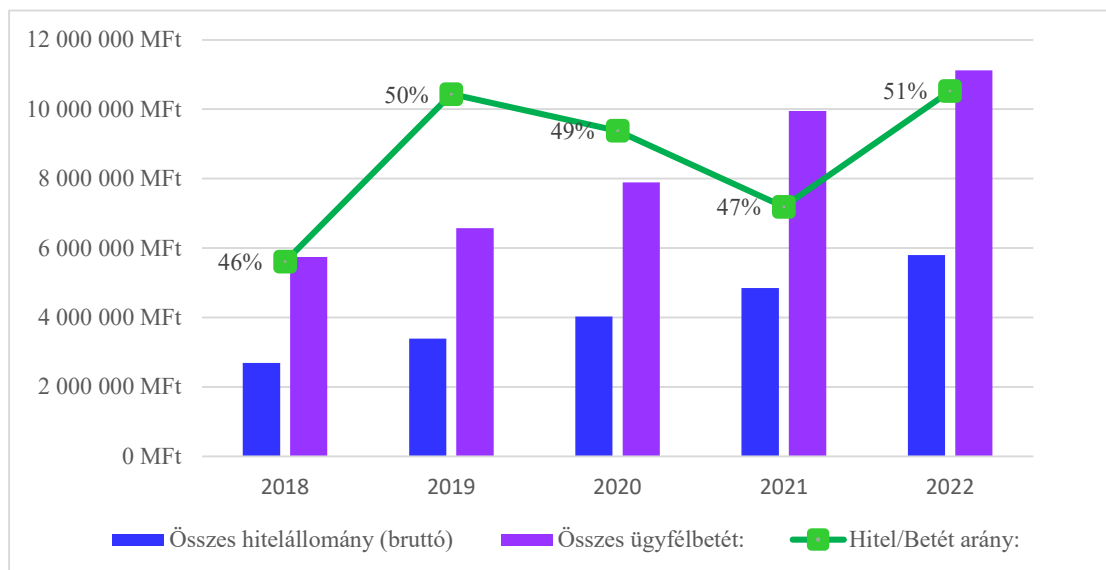
Év	2018	2019	2020	2021	2022
Hitelek	122%	127%	118%	120%	120%
Ügyfélbetétek	111%	114%	120%	126%	112%

forrás: saját szerkesztés

A hitelek növekedésében 2020.évben láthatunk egy 9%-os visszaesést, majd a következő években 20%-os gyarapodási sebességet vehetünk észre. A betétek esetében hasonlóképpen a hitelekhez, a 2018. és 2019. évben folyamatosan nő a fejlődési ütemet láthatunk, azonban ez nem hagyott alább, a 2020. évben sem. Ekkor 6%-os emelkedést tapasztalhatunk a növekedési tempóban. Még a 2021. évben is szintén 6%-os a növekmény, azonban erőteljes fogyatkozást vehetünk észre a növekedési ütemben 2022. évben. Ekkor 26%-ról 12%-ra esik vissza az ügyfélbetétek értékének emelkedési üteme.

Az megoszlás és értékvizsgálatokat követően nézzük meg a 2018.évtől a 2022. évig tartó időszak hitel/betét arány alakulását. (9. ábra) A vizsgált időszakra elmondható, hogy a hitel/betét mutató a 50%-os érték körül mozgott.

9. ábra
Hitel/betét mutató alakulása

forrás: saját szerkesztés

2018. évben az időszaki minimum értéket veszi fel a maga 46%-ával, majd 2019. évben egy 4 %-os aránybeli növekedést tapasztalhatunk., ezzel a hitelek értékben pontosan a felét adták ki az ügyfélbetéteknek. Ennek indoka, hogy a betétek növekedési üteme lassabb volt, mint a hiteleké. A 2020. évi 49%-os érték, egy 1%-os csökkenést jelentett, ami előre jelezte a fent említett Covid-19 miatt elindult recessziós időszakot. 2021. évben ennek a várakozásnak megfelelően a hitel/betét arány további 2%-ot csökkenését láthatjuk. Ebben további befolyásoló tényező az IFRS 9 miatti értékvesztések növekedése, amely a piaci kockázatok növekedésének eredménye. (5. táblázat)

5. táblázat
Értékvesztés

Év	2018	2019	2020	2021	2022
Összes hitelállomány (bruttó)	2 685 116	3 387 453	4 022 367	4 850 034	5 793 162
Hitelek értékvesztése IFRS 9 alapján:	66 253	72 066	123 670	155 557	174 880
Összes hitelállomány (nettó):	2 618 863	3 315 387	3 898 697	4 694 477	5 618 282

forrás: saját szerkesztés

Újabb növekedést vehetünk észre a hitel/betét mutató tekintetében a 2022. évre vonatkozóan, mivel ezzel elérte az időszaki maximum értéket. Ennek magyarázataként szolgálhat a hitelfelvételi hajlandóság növekedése, az orosz-ukrán háború miatt fennálló arbitrázs helyzet.

5.2.2. Kapcsolódó kutatási kérdések

Csökken-e az ügyfélbetétek értéke a Covid-19 világvárvány vagy az orosz-ukrán háború miatt, valamint csökkent-e a hitelfelvételi hajlandóság a Covid-19 világvárvány vagy az orosz-ukrán háború miatt?

Az elemzés során megállapíthatjuk a hitel/betét mutatóról, hogy nagy mértékben befolyásolta a gazdasági környezet, ezért mind a világvárvány, mind az orosz-ukrán háború következményében fennálló gazdasági instabilitást megfigyelhettük a vizsgálatokor. Azonban értékelése során nem szabad szem elől téveszteni azt, hogy likviditási szempontból teljes mértékben fedezve van a hitelek összege. Nem fenyegeti az OTP Bank Nyrt.-t egy esetleges alulfedezettség, hiszen minden esetben majdnem több, mint duplája az ügyfélbetétek értéke a hitelekének. Így a kutatási kérdésekre adott válaszaim a következők.

Az ügyfélbetétek értéke nem csökkent a vizsgálat időszak alatt, sőt nőtt és a 2022. évben pedig nagy mértékben megugrott az értéke. Így elmondhatjuk, hogy a kiemelt befolyásoló tényezők pozitív hatása kedvezően hatott az ügyfélbetétekre. Miszerint a kutatási kérdésre adott válaszom nemleges.

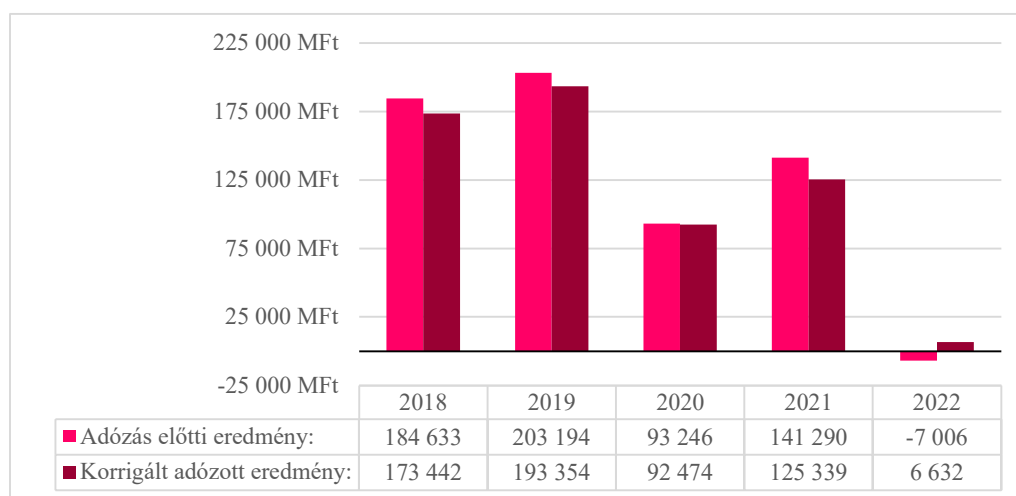
A hitelezési hajlandóság csökkenése szintén téves feltételezésnek bizonyult, ugyanis az ügyfélbetétekhez hasonlóan, értéke az időszak alatt folyamatosan és 2022. évben ugrásszerűen növekedett. Ebből kifolyólag, a kutatási kérdésekre nem a válaszom.

5.3. Jövedelmezőség értékelése

5.3.1. Saját-tőke-arányos eredmény vizsgálata

A korrigált adózott eredmény és az adózás előtti eredmény vizsgálatával az értékük változását és az adófizetési kötelezettségek esetleges növekedését figyelhetjük meg. (10. ábra) Az adózás előtti és utáni eredményről megállapíthatjuk, hogy rendkívül nagy mértékben változott a vizsgálat időszakban, olyannyira, hogy 2022. év végén negatív volt az adózás előtti

10. ábra
Adózás előtti és utáni eredmény változása

eredmény.

forrás: saját szerkesztés

2018. évben az adózás előtti eredmény meghaladta a 184.000 millió forintot, ezzel együtt az adózott eredmény is 173.000 millió forint lett. Az adófizetési kötelezettség mindössze körülbelül 6%-a volt az adózás előtti eredménynek. 2019. évben a fizetendő adó mértéke mindössze 4,8%-át tette ki az adózás előtti eredménynek, annak ellenére, hogy eredménytípusok értéke előző időszakhoz képest több mint 10%-os növekedését figyelhetjük meg. A 2020. évben szemmel láthatóan megváltozott a korrigált adózott eredmény és adózás előtti eredmény értéke – az előző évekhez viszonyított rendkívül alacsony költségvetési befizetési kötelezettségnek köszönhetően, értéke 772 millió forint, melynek aránya az adózás előtti eredményhez képest 0,8% – közel egyforma. Ennek oka az adókalkuláció során figyelembe vett adóalap csökkentő tételektől függ valószínűleg, ezt azonban a közzétett információk alapján nem tudjuk biztosan állítani. A mérlegben és az eredménykimutatásban nem szerepelt olyan tétel részletesen, ami indokolta volna ezt. Azonban a Covid-19 által okozott

válság hatásait nem láthatjuk itt közvetlenül, mivel azt, az egyéb átfogó eredménykimutatás tartalmazza, így a teljes átfogó eredményben csapódik le mértéke.

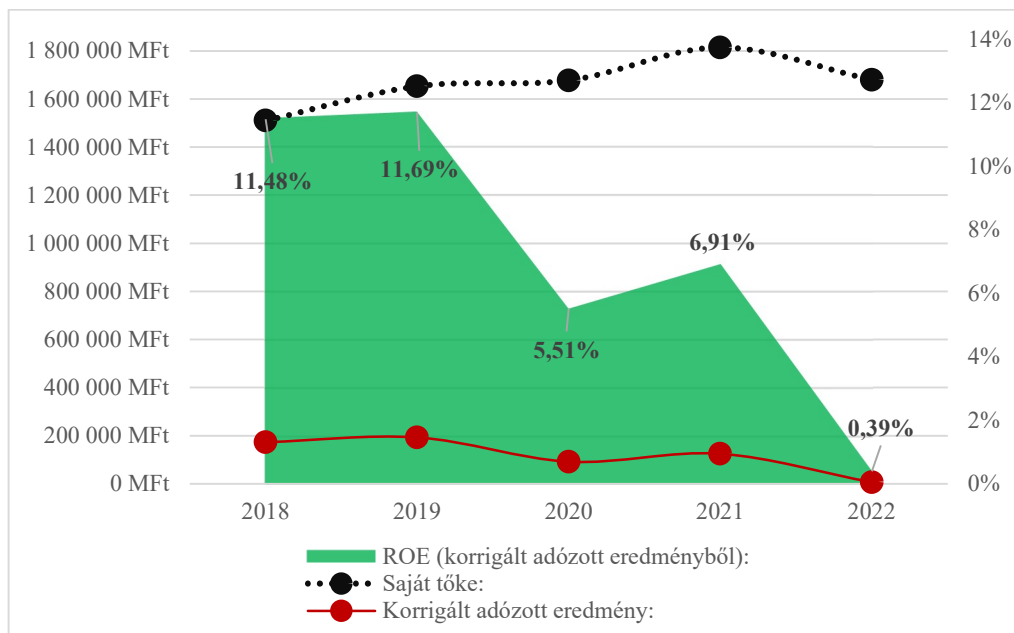
A 2021. évre vonatkozóan növekvő tendenciát láthatunk mindkét érték tekintetében. Általánosan elmondhatjuk, hogy az adózás előtti eredmény értéke nagyobb, mint az adózott eredmény, hiszen, ha az előbbit csökkentjük a fizetendő adók mértékével, kapjuk meg az utóbbit. Ez a tendencia az első 4 évben teljesül. azonban 2022. évre teljesen más képet láthatunk.

A kiemelkedő megnövekedés vehetünk észre az egyéb működési és egyéb általános költségekben, ahol az eredménykimutatás szerint -7006 millió forintos negatív adózás előtti eredményt állapított meg a OTP Bank. A működési költségek tekintetében az orosz, ukrán és moldovai leányvállalatokba való befektetések értékvesztése volt kivételes nagyságú tétel, melyet az IFRS 9 alapján értékelték, az egyéb általános költségek tekintetében pedig az évben kivetett, pénzügyi szervezetekre vonatkozó különadó „extraprofitadó” (60) értéke emelkedett ki. Mindkét tétel az adózás előtti eredményre volt kihatással, előbbi a működési eredményt csökkentette, utóbbi pedig az egyéb adminisztratív ráfordításokat növelte. Mindkét tétel az orosz-ukrán háború okozta környezet hatásának tekinthető. Az értékvesztéseket a háború által erősen érintett országokban számolták el, a különadót pedig a lelassult nemzetgazdasági növekedés kompenzálására, a magyar GDP-arányos hiánycél elérése okán vetette ki az állam.

Az adózott eredmény pozitív értékét a halasztott adóbevételek korrigáló hatásának köszönhetjük. Ekkor ugyanis valószínűsíthetően a korábbi osztalékfizetési korlátozás eredményeképpen, ami 2021. december 31-ig tartott, elszámolásra kerültek a 2022. évben megtörtént osztalékfizetési adóterhek, az év adózott eredményét javítva ezzel. Sajnos a kiegészítő melléklet nem elég részletes ahhoz, hogy ezt az információt tartalmazza, így ez saját következtetésemként jelenítem meg. Az eredménytípusok értékeinek változására kijelenthetjük, hogy a Covid-19 és az orosz-ukrán konfliktus egyaránt nagy nyomást gyakorolt.

Továbbiakban a saját-tőke arányos eredmény vizsgálatával folytatom az elemzést, amelyet az adózás utáni eredmény és saját tőke hányadosaként számíthatunk ki. (11. ábra) A vizsgálat időszakban a ROE értéke erősen csökkenő tendenciát mutat.

11. ábra
ROE (korrigált adózott eredményből) 2018-2022-ig

forrás: saját szerkesztés

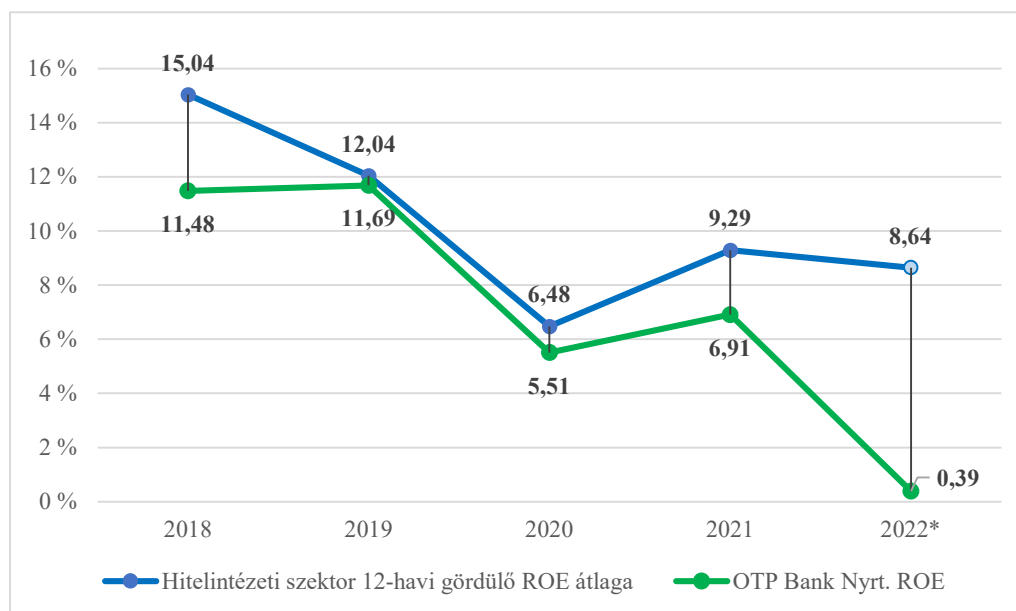
A 2018. évben a ROE értéke 11,48%-ot vesz fel, amely 2019. évben növekszik 0,21%-kal. A növekedés okára, a saját tőke növekedésében találhatunk választ, ami a korábban vizsgálat szavatoló tőkével együttesen mozog. A 2020. évben több mint 50%-ára esik a ROE mutató, párhuzamosan az ez évi adózott eredmény több mint 50%-os csökkenésével. A 2021. évben növekedésnek indul a mutató, 6,91%-os értékével, 1,4%-os növekedést láthatunk. Ezt az adózott eredmény és a saját tőke növekedésének köszönhetjük, azonban nem tud visszatérni a korábbi 10%-ot meghaladó szinthez.

2022. évben szignifikáns csökkenés láthatunk a rátán. Ennek fő okát az adózott eredmény csökkenésében kereshetjük, amely az időszak eddigi legkisebb, a 2022. év eredményének körülbelül 7%-át éri el. Igaz, hogy a saját tőkében is láthatunk egy kisebb visszaesést, de elmondhatjuk, hogy a ROE 0,39%-os szintje az adózás utáni eredmény erős visszaesésének tudható be. Így vállalati szinten megállapíthatjuk, hogy a ROE hullámozását és záró időszak alacsony szintjét az adózott eredmény értékének változása okozta.

Végül egy összehasonlítással folytatom az értékelést. A szakirodalmi áttekintésből megtudhattuk, hogy a ROE jól használható iparági szintű összemérésekhez. Ennek megfelelően fogjuk vizsgálni az OTP Bank Nyrt. saját-tőke megtérülési mutatóját, a hitelintézeti szektor

átlagos gördülő ROE mutatójához való hasonlítással. (MNB, 2022) (12. ábra) Az OTP Bank saját-tőke arányos eredményével kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy sose haladja meg, vagy éri el az iparági átlagot.

12. ábra
Az OTP Bank Nyrt. és hitelintézeti szektor ROE összehasonlítása (%)

forrás: saját szerkesztés

2018. évre vonatkozóan láthatjuk, hogy az iparági ROE mutató 3,56%-kal nagyobb volt, mint az OTP ugyan ezen időszaki mutatója. A következő évben kerül egymáshoz a legközelebb a két arány, ekkor csupán 0,35%-os volt a különbség az iparági átlag és a vizsgálat vállalat között. Itt ellentétes mozgást figyelhetünk meg, ugyanis a szektorátlag csökkenésnek indult, míg az OTP kisebb növekedéssel közelítette meg.

Ezután a két arány együttes csökkenését láthatjuk. A Covid-19 hatásai nem kerültek el természetesen az iparági átlagot sem, így majdnem a felére csökkent, azonban a 6,48%-os átlag alatt helyezkedik el az OTP, a maga 5,51%-ával.

Az ezt követő, 2021. évben megint csak a két ROE egymástól való eltávolodását láthatjuk, annak ellenére, hogy mindkettő növekedett. Az utolsó év adatait nem teljesen tudjuk összehasonlítani, de egy iránymutatás adhat számunkra, mivel a hitelintézeti szektor mindössze első 2 negyedévének átlagát tartalmazza az adathalmaz. Így erre az időszakra vonatkozóan nem fogalmazok meg megállapítást, mindösszesen becsülni tudjuk, hogy az OTP megtérülési mutatója alulmúlja az iparági átlagot, a maga 0,39%-os értékével.

5.3.2. Kapcsolódó kutatási kérdés

Csökkent-e a saját-tőke megtérülés, és ehhez kapcsolódóan negatív hatással volt-e az adózott eredményre a Covid-19 világjárvány vagy az orosz ukrán háború?

A ROE mutató vizsgálata során kiderült számunkra, hogy az adózott eredmény csökkenése nagyban hozzájárult a mutató csökkenéséhez. Ha az adózott eredmény csökkenését negatív hatásnak ítéljük meg, akkor így ez nem kedvező a gazdálkodó szempontjából. A saját tőke változásokról elmondhatjuk, hogy kevésbé befolyásolták, alig pár százalékponttal, az arány alakulását.

Két nagyobb csökkenést észleltünk, a 2020. és 2022. évre vonatkozóan az értékelés során, így ezekre vonatkozóan válaszolom meg a kérdést.

Az adózott eredmény 2020. évi csökkenését nem a Covid-19 által létrejött gazdasági helyzet okozta, bár egy másik eredménykategóriát, a teljes átfogó eredményt nagyban befolyásolta. Ebből következően a saját-tőke arányos eredmény mutatóra is megállapíthatjuk, hogy nem a Covid-19 hatásai miatt alakultak az arányok kedvezőtlen irányba.

A második időszak tekintetében megállapíthatjuk, hogy az adózott eredmény 2022. évi nagy mértékű csökkenése az orosz-ukrán háború miatt történt. A következményként elszámolt értékvesztések és a kialakult gazdasági helyzet miatt bevezetett banki különadók járultak hozzá a visszaeséshez. Ugyanezen indokok miatt a ROE mutatóra is igaz, hogy az orosz-ukrán helyzet következtében hanyatló adózott eredmény hatására, szintén csökkent az előző évhez képest.

Így kutatási kérdésekre adott válaszom, igen csökkentette, de csak az orosz-ukrán konfliktus esetében tudjuk ezt bizonyítani.

6. ÖSSZEGZÉS

Kutatási céljaim között az OTP Bank Nyrt. 2018. évtől 2022. évig tartó vagyoni, jövedelmezőségi és pénzügyi elemzésének megismerése szerepelt. Emellett szerettem volna megismertetni a szabályozói környezetet, amelyben a bank tevékenykedett ezen időszak alatt.

A kiemelt mutatószámok bemutatása és használatukat befolyásoló körülmények, szabályozások szinten a kutatási célokat alkották.

További célom a Covid-19 járvány és az orosz-ukrán háborús helyzet által befolyásolt időszakok kiemelt vizsgálata. Egy, visszatekintve békés időszakból induló, majd a világjárvány kitörésén és az orosz-ukrán konfliktus kezdetén áthaladó elemzés készítése a választott mutatószámok alapján. Ezen arányok és változásaik vizsgálatával kapcsolatban megfogalmazott kérdéseimre kerestem a választ. Az általam megfogalmazott kérdések a tőke megfelelési mutató veszélyeztetettségét, az ügyfélbetétek nagyságát, a hitelfelvételi hajlandóság mértékét és a jövedelmezőséggel kapcsolatosan felmerült saját-tőke arányos adózott jövedelem változását vizsgálták. Fő befolyásoló tényezőkként a Covid-19 és az orosz-ukrán háborút neveztem meg az adott időszakra való tekintettel.

A tőke megfelelési mutató értékelése során a szakirodalmi áttekintésben bemutatott, Tier 1 és CAR mutató és azok tartalmát elemeztem. Először a két arány számlálóját hasonlítottam össze és azok egymáshoz való százalékos változását vizsgáltam. Itt megállapítottam, hogy a számlálóban szereplő két tőkefajta együttesen mozog és változásukat főként az eredménytartalék és egyéb tartalékok mérleg sor változása befolyásolta. Ezzel a tőke megfelelés bank által teljesített részét tanulmányoztam a fent említett befolyásoló tényezők kiemelésével.

Majd a Basel III rendelet alapján kalkulált tőkekövetelmény összetételnek vizsgálatával folytattam az elemzést. Ezzel a kockázatokkal súlyozott eszközértéken belüli eloszlásvizsgálattal a nevező belső változásait figyeltem meg. Itt kiderült, hogy a tőkekövetelmény fő részét a hitelekhez tartozó kockázati tőkekövetelmény alkotja. Ezt követően a tőkekövetelmény és a szavatolótőke változásainak ütemét vizsgáltam, egyenként és az egymáshoz való viszonyuk alapján. Ebből kiderült, hogy a növekedési ütem eltérések következményeként a mutató csökkeni fog az időszak során.

Utána az tőke megfelelési mutatók, Tier 1 és CAR évenkénti együttes változása, és a korábban megállapított faktorok hatása került elemzésre, valamint értelmezésükre az előírt szabály alapján. Ezek alapján megállapítottam, hogy a mutató csökkenő tendenciát mutat, de

az OTP bank elegendet tudott tenni a Basel-III előírásainak és teljesítette a minimum tőkekövetelményeket.

Végül a kapcsolódó kutatási kérdést megválaszoltam, miszerint a Covid-19, és az orosz-ukrán háború hatással volt a mutatószám egyes alkotó elemeire, azonban nem veszélyeztette a szabályozásnak való megfelelést. Ennek oka, hogy nem tudott egyik tényezőre sem olyan hatást gyakorolni, ami miatt veszélyeztetve lett volna a megfelelés, de megállapítottam, hogy a tőkekövetelmény nagysága folyamatosan nőtt, ezzel magyarázható a minimum tőkemegfelelés százalékos csökkenése.

A hitel/betét mutató értékelése során a szakirodalmi áttekintésben már bemutatott hitel/betét – LTD mutatót elemeztem. Ehhez először a hitelek két különböző feltétel szerinti összetételének változását hasonlítottam össze külön-külön a vizsgált időszakon belül. Elsőként értékelésük módja szerint megkülönböztetett hiteleket tanulmányoztam, ennek eredménye, hogy az eredménnyel szemben valós értéken értékelt hitelek részaránya folyamatosan nőtt, de nem volt számottevő nagyságú, Ezután az ügyfélbetétekkel közösen, a hitelek és betétek devizanemenkénti megoszlását figyeltem meg. Itt megállapítottam, hogy mindkét vizsgált elem esetében a megosztásuk aránya kiegyenlítődő tendenciát mutat, tehát a két viszonyozámpár elkezdett közelíteni egymáshoz. Majd értékbeli változásait vizsgáltam, ahol kiderült, hogy a járvány és a háború ellenére 100% feletti volt a növekedési ütem mindkét összetevő esetében. Ezzel át tudtam tekinteni a megismert befolyásoló tényezők hatását a tört nevezőjére és számlálójára.

Utoljára pedig a hitel/betét mutató elemzése következett, ahol a fedezettségi mutató segítségével tudtam értékelni az OTP Bank finanszírozási fedezettségét. Az értékelés során kiderült, hogy a hitel/betét arány 50% körül mozog, így nem fenyegette a vállalatot hitel fedezettségi probléma. Ennek oka, hogy a hitelek és betétek növekedési üteme folyamatos volt, néhány megingástól eltekintve, de a kérdéses időszakban nem voltak a befolyásoló tényezők akkora hatással, hogy az visszavesse a fejlődést.

A kapcsolódó kérdésekre válaszómban nemleges választ adtam a betétcsökkenéseket illetően. Annak ellenére, hogy azt feltételeztem, az ügyfélbetétek csökkenését a jelenlegi gazdasági helyzetben, úgy az ellenkezője történt, folyamatos növekedésben volt. A hitelfelvételi hajlandósággal kapcsolatosan is téves volt a feltételezés, miszerint a háború és a világjárvány hatására kevesebb hitel került kihelyezésre.

A jövedelmezőség értékeléséhez a ROE-t, saját-tőke-arányos megtérülést vizsgáltam a 2018. évtől a 2022. évig meghatározott vizsgálati időszakban. Először az adózás előtti és adózott eredmény alakulását vizsgáltam meg. Mivel a ROE értékeléséhez a korrigált adózott eredményt használtam, mert az iparági átlag számításánál is ezt vették figyelembe, ezért a teljes átfogó eredményt nem vizsgáltam. Az elemzés során megállapítottam, hogy az adózott eredmény az időszak során csökkent, olyannyira, hogy a 2022. évben rendkívül alacsony volt értéke az előző évek adózott eredményeihez képest. Ennek oka a megnövekedett egyéb működési és egyéb általános költségek voltak.

A másik komponens az arányban, a saját tőkét már egy korábbi értékelés (tőkemegfelelés értékelése) során elemeztem, mivel a szavatoló tőke tartalmazza a saját tőkét és a szavatoló tőkén belüli főbb változások a saját tőke változások voltak, így vizsgálata nem volt indokolt. De megállapítottam, hogy a saját tőke nem változott olyan mértékben, hogy lényegesen befolyásolja az elemzést.

Ezután a ROE évenkénti alakulását tanulmányoztam. Ekkor az várakozásnak megfelelően megállapítottam, hogy az adózott eredmény változás volt a fő befolyásoló tényezője a saját-tőke arányos jövedelmezőségi mutató alakulásának. Tulajdonképpen az adózott eredmény mozgását követte a ROE, együttesen mozogtak az időszak folyamán.

Végül a hitelintézetek átlagos saját-tőke arányos megtérülését összehasonlítottam az OTP Bank Nyrt. által elért szintekkel. Az ehhez szükséges adatokat, a hitelintézeti szektor átlagos ROE-át, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett 2022. év novemberi Pénzügyi Stabilitási Jelentésből nyertem ki. Az összemérés során megállapítottam, hogy az OTP Bank ROE-ja az iparági szektor átlaga alatt található, azonban 2019. évben közelíti meg a legnagyobb mértékben, ekkor mindössze 0,35% volt a különbség.

Így a kutatási kérdésekre, miszerint a világválság és az orosz-ukrán háború negatívan befolyásolta az adózott eredmény és a ROE mutató alakulását válaszádom során helyeslő, vagyis igen választ adtam. A két említett hatás csökkentette a vizsgált arány és az adózott eredmény értékét, melyekre közvetlenül hatott a Covid-19 és a háborús helyzet okozta gazdasági instabilitás.

Összességében elmondható, hogy mindennapi életünk mellett a gazdaság minden szereplője, tehát a vizsgálat során kiemelt OTP bank Nyrt., a bankszektor egy meghatározó tagját is mélységében befolyásolta a Covid-19 és az orosz-ukrán konfliktus okozta gazdasági helyzet változása. A 2018. és 2019. években kapott eredményeket egy viszonyítási alapként használva jól láthatóan mutatta be az elemzés, hogy milyen változásokat okozott a fent említett

befolyásoló tényezők a 2020. évtől kezdődő gazdasági változások hatásai. Lényegében megállapítható, hogy a bank a beszámolói alapján végzett vizsgálata során, nem volt veszélyeztetett helyzetben a jogszabály és törvényi keretek által meghatározott értékelési rendszereket tekintve.

Véleményem szerint a Covid-19 rövid távon, az akkor ismeretlen helyzet miatt nagyban befolyásolta az OTP Bank mindennapi működését. A korlátozásokhoz való gyors alkalmazkodás és az állami beavatkozások segítettek, hogy a cég tevékenységének folytatása ne kerüljön veszélybe. Középtávon azonban nem csak a felmerült helyzet kezelése jelentette a kihívást, hanem a 2022. évben kezdődő orosz-ukrán háború torzító ereje és máig sem teljesen ismert következményei is. Emiatt nehéz megítélni pontosan, hogy milyen további nehézségekkel kell a banknak szembenéznie, azonban azt ki merem jelenteni, hogy a konfliktusban érintett leányvállalatai és az ott végzett tevékenység veszélyben lehet.

7. MELLÉKLETEK

1. melléklet
A tőkemegfelelési mutatókhoz használt adatok

Év	2018	2019	2020	2021	2022
Alapvető tőke (Tier1):	1 433 839	1 559 656	1 598 295	1 747 480	1 632 037
Járadékos tőke (Tier2):	109 994	276 699	295 795	264 396	286 181
Szavatoló tőke: (T1+T2):	1 543 833	1 836 355	1 894 090	2 011 876	1 918 218
Tőkekövetelmény:	437 718	552 785	565 430	642 401	800 506
Tier 1 mutató (Tier1)	26,21%	22,57%	22,61%	21,76%	16,31%
Tőkemegfelelési mutató (CAR):	28,22%	26,58%	26,80%	25,05%	19,17%

forrás: saját szerkesztés

8. IRODALOMJEGYZÉK

- Balogh, C. (2006). A hazai bankok tőkésítettségét befolyásoló tényezők elemzése. *Hitelintézeti Szemle*, 80-103.
- Baranyai, Z., Fenyves, V., Pupos, T., Takács, I., & Tarnóczy, T. (2013). Gazdasági elemzés. Debrecen, Magyarország.
- Dr. habil Borbély, K. (2020). *Számvitel vezetőknek: A pénzügyi instrumentumok az eredményre vonatkozó néhány előírás.*
- Dr. Musinszki, Z. (2013). Mit mutat a mérleg? A hányadoselemzés alapjai és buktatói. *Controller Info*, 20-26.
- Füzesi, K. (2020). A tőkeminimum hatása a magyar hitelkamatokra. *Európai Tükör*, 103-119.
- Gulyás, É., & Rátky, M. M. (2023). Valósan értékelt lakossági hitelek: az IFRS-ek követése vagy félreértelmezése? *Hitelintézeti Szemle*, 78-104.
- History of the Basel Committee.* (2023). Forrás: The BIS page: <https://www.bis.org/bcbs/history.htm>
- Jakab, T., & Miklós, D. (2021). IFRS a mindennapokban. *SZAKma*, old.: 2.
- Kewei, H., Xua, C., & Zhang, L. (2015). Digesting Anomalies. *The Review of financial studies*, 650-705.
- Kund, A.-G., & Rugilo, D. (2023). *Does IFRS increase banks' resilience?* European Central Bank.
- Lesáková, L. (2007). Uses and limitations of profitability ration analysis in Managerial practise. 5. *Nemzetközi Vezetői és Vállalati Konferencia.*
- Madarasiné Szirmai, A., & Szöllősiné Szép, A. (2018). A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok (IFRS) alapján teljesített statisztikai adatszolgáltatás módszertanának háttere és tapasztalatai. *Statisztikai Szemle*, 489-521.
- Mérő, K. (2018). A kockázatalapú bankszabályozás előretörése és visszaszorulása - az ösztönzési struktúrák szerepe. *Közgazdasági szemle*, 981-1005.
- MNB. (2022). *Pénzügyi Stabilitási Jelentés.* Forrás: Magyar Nemzeti Bank: mnb.hu
- Nagy, M., & Vonnák, B. (2019). Egy jól működő magyar bankrendszer 10 ismérve. MNB.
- Palócz, É., & Matheika, Z. (2020). Dilemmék a Covid-19 válság magyarországi gazdasági hatásairól. *Társadalmi Riport*, 573-590.
- Szücs, T., & Márkus, G. (2020). Az IFRS 9 szerinti értékvesztésképzés hatása az európai bankok megítélésére. *Gazdaság és Pénzügy*, 330-357.
- Veres, I. A. (2017.). Bevezetés a devizapiaci kereskedésbe. *MNB oktatási füzetek.*

2000. évi C. törvény a Számviteli törvényről

2013. évi CCXXXVII. törvény a Hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról

2015. évi CLXXVIII. törvény a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok egyedi beszámolási célokra történő hazai alkalmazásának bevezetéséhez kapcsolódó, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról

Az Európai Bizottság 2016/2067 Rendelete

Az OTP Bank Nyrt. 2018-2022. évi beszámolója

Elektronikus Irodalomjegyzék:

<https://www.studocu.com/hu/document/debreceni-egyetem/gazdasagi-elemzes/gazdelemzes-tetel/11626016>

[letöltve: 2023. április 12.]

<https://www.bankszovetseg.hu/fogalomtar/h.cshtml>

[letöltve: 2023. április 15.]

<http://ecopedia.hu/penzintezet>

[letöltve: 2023. április 15.]

<https://penziranytu.hu/archivalt-pop-torzsananyag/konyv/az-en-penzem/iv-penzpiac-mindenkit-osszekot/16-bankrendszer-mai-gazdasagban/2-bankrendszer-ket-alaptipusa>

[letöltve: 2023. április 15.]

<https://mek.oszk.hu/02100/02185/html/385.html>

[letöltve: 2023. április 15.]

<https://ngmszakmaiterulet.kormany.hu/a-nemzetkozi-penzugyi-beszamolasi-standardok-international-financial-reporting-standards-ifs-ek-alkalmazasa-egyedi-beszamolasi-celokra>

[letöltve: 2023. április 16.]

<https://www.iasplus.com/en/standards/ifric>

[letöltve: 2023. április 16.]

<https://www.ifrs.org/about-us/who-we-are/#>

[letöltve: 2023. április 16.]

<https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/>

[letöltve: 2023. április 16.]

https://www.pwc.com/hu/hu/szolgaltatasok/ifrs/uton_az_ifrs_fele.pdf

[letöltve: 2023. május 1.]

<https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/view-jurisdiction/hungary/>

[letöltve: 2023. május 1.]

https://www.nyugat.hu/cikk/lehet_hogy_az_on_cege_is_jol_jarna_ha_atallna_az

[letöltve: 2023. április 21.]

<https://www.otpbank.hu/portal/hu/Rolunk/Tortenet>
[letöltve: 2023. április 23.]

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/legalframework/regulatory/html/index.hu.html>
[letöltve: 2023. április 23.]

https://www.investopedia.com/terms/b/basel_i.asp
[letöltve: 2023. április 23.]

<https://www.investopedia.com/terms/b/baselii.asp>
[letöltve: 2023. április 23.]

https://zempleni.elte.hu/aring17_13.pdf
[letöltve: 2023. április 23.]

<https://www.investopedia.com/terms/b/basel-iii.asp>
[letöltve: 2023. április 23.]

<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/risk-management/basel-i/>
[letöltve: 2023. április 25.]

<https://www.mnb.hu/letoltes/sallay-miklos-mit-varjunk-az-anticiklikus-tokepuffertol.pdf>
[letöltve: 2023. április 25.]

<https://topszotar.hu/idegen-szavak/intermedi%C3%A1ci%C3%B3>
[letöltve: 2023. április 25.]

<https://www.gvh.hu/data/cms1000509/tanulmany.PDF>
[letöltve: 2023. április 25.]

https://www.pwc.com/hu/hu/szolgalatasok/ifrs/ifrs_9.html
[letöltve: 2023. április 25.]

<https://www2.deloitte.com/hu/hu/pages/audit/articles/ifrs-9.html>
[letöltve: 2023. április 26.]

(<https://www.investopedia.com/terms/r/returnequity.asp>)
[letöltve: 2023. május 1.]

<https://elemzeskozpont.hu/roe-roa-roi-mutatok-melyik-vallalat-mukodik-hatekonyabban>
[letöltve: 2023. május 2.]

<https://hold.hu/lexikon/roe-mutato-kiszamitasa-ertelmezese-roa/>
[letöltve: 2023. május 2.]

<https://www.investopedia.com/terms/r/returnequity.asp>
[letöltve: 2023. május 2.]

<https://www.investopedia.com/terms/d/dupontanalysis.asp#toc-dupont-analysis-vs-return-on-equity-roe>
[letöltve: 2023. május 2.]

<https://learn.saylor.org/mod/book/view.php?id=53675>
[letöltve: 2023. május 2.]

<https://www.journalofaccountancy.com/issues/2008/aug/abetterwaytogaugeprofitability.html>
[letöltve: 2023. május 2.]

<https://ado.hu/ado/ifrs-es-nyeresegeadok/>
[letöltve: 2023. május 2.]

https://www.tarki.hu/sites/default/files/2020-10/573_590_Palocz_Matheika_web.pdf

<https://nav.gov.hu/fooldal-elemei/fooldali-csemppek/magyar-ukran/az-orosz-ukran-haboruval-osszefuggesben-elrendelt-unios-szankciok>
[letöltve: 2023. május 1.]

<https://www.bis.org/baselframework/background.htm>
[letöltve: 2023. április 15.]

<https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2022/06/extraprofitado-itt-vannak-a-reszletek>
[letöltve: 2023. május 3.]

<https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2021-evi-sajtokozlomenyek/az-mnb-meghosszabbitotta-az-osztalekfizetesre-reszveny-visszavasarlasra-es-teljesitmenyjavaldalmazasra-vonatkozo-korlatozasait>
[letöltve: 2023. május 3.]

<https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/penzugyi-stabilitasi-jelentes/penzugyi-stabilitasi-jelentes-2022-november>
[letöltve: 2023. május 3.]

http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/4284/1/gulyas_eva_a_bankszektor_szamviteli_tulajdonsagai.pdf

<https://www.otpbank.hu/portal/hu/Rolunk>
[letöltve: 2023. május 3.]

9. ÁBRAJEGYZÉK

1. ÁBRA IFRS-EK ELSŐ ALKALMAZÁSA A SZÁMVITELI TÖRVÉNY SZERINT	12
2. ÁBRA BASEL-III TŐKEKÖVETELMÉNYEK ALAKULÁSA.....	16
3. ÁBRA AZ OTP BANK LEÁNYVÁLLALATAI	24
4. ÁBRA ALAPVETŐ ÉS SZAVATOLÓ TŐKE ARÁNYA.....	30
5. ÁBRA TŐKEKÖVETELMÉNY ÖSSZETÉTELÉNEK ARÁNYAI	31
6. ÁBRA SZAVATOLÓ TŐKE ÉS TŐKEKÖVETELMÉNY NÖVEKEDÉSÉNEK VÁLTOZÁSA (ELŐZŐ ÉV=100%).....	32
7. ÁBRA TŐKEMEGFELELÉSI MUTATÓ (TIER 1 ÉS CAR) VÁLTOZÁSA	33
8. ÁBRA HITELEK ÖSSZETÉTEL ÉS ÉRTÉK VÁLTOZÁSA ÉRTÉKELÉSÜK MÓDJA SZERINT.....	35
9. ÁBRA HITEL/BETÉT MUTATÓ ALAKULÁSA.....	37
10. ÁBRA ADÓZÁS ELŐTTI ÉS UTÁNI EREDMÉNY VÁLTOZÁSA	39
11. ÁBRA ROE (KORRIGÁLT ADÓZOTT EREDMÉNYBŐL) 2018-2022-IG	41
12. ÁBRA AZ OTP BANK NYRT. ÉS HITELITÉZETI SEKTOR ROE ÖSSZEHASO NLÍTÁSA.....	42